

Ali hočejo ohraniti slovanske narode v Avstro-Ogerski?

Dejstva, da šteje Avstro-Ogerska razne narode in narodne odlomke, doslej še niso tajili; iz zgodovine sosebno poslednjega stoletja je razvidno, da so s pomočjo raznih abeced in vstvarjenja raznih pismenih jezikov skušali celó pomnožiti te narode in njih odlomke, sosebno med slovanskim naseljenjem našega cesarstva. Namen takemu napravljenu vidijo Slovani v tem, da so hoteli z vstvarjanjem abeced, azbuk in odgovarjajočih pismenih jezikov in literatur slabiti slovanske narode.

Običajni, tudi preprosti razum avstro-ogerskih Slovanov, pa tudi drugih narodov, ki živé zunaj naše monarhije, sodi takó, da kar vstvarjajo, hočejo tudi ohraniti. Državniki, ki imajo krmilo nad velikimi in malimi narodi v Avstro-Ogerski v rokah, bili bi razžaljeni, ko bi se jim podtikalo, da delajo na uničenje ali tudi samo slabljenje kakega naroda in narodnega odlomka v celokupni državi. Mislimo si torej, da v Avstro-Ogerski merodavni činitelji ne pripoznavajo samó raznih narodov in njih odlomkov, ampak da jih hočejo tudi ohraniti. Ne glejmo torej tukaj na dolžnost, ohraniti te, tudi po količini različne narodne skupine, in prezirajmo tudi kulturni namen in pomen takega ohranjenja: vprašajmo samo, *kake so poti*, po katerih hočejo ohraniti te skupine?

S pripoznavanjem raznih narodov in narodnih odlomkov pripoznavajo zajedno, da se te skupine kakor si bodi ločijo druga od druge, da ima vsaka za se svoje znake in svojstva, s pomočjo katerih in v katerih živi, deluje na zunaj in se razvija. Ti znaki in ta svojstva vsake narodne skupine pa so samo notranje lastnosti in sile; da ne zamrjejo, potrebujejo pa posebnih, zunanjih uslovij. Narodi in njih odlomki potrebujejo za svoje svojstveno življenje ne samo svobode, ampak tudi organizacije. Obojna, kakor za drugovrstne skupine, je potrebna tudi za narode in njih odlomke. Razne cerkve imajo svojo organizacijo in vsled te večó ali manjšó

svobodo za svojstveno življenje in gibanje. Vsako društvo, vsaka institucija ima svojo organizacijo, vsled katere se more tudi gibati bolj ali manj svobodno v svojem krogu. V Avstriji imajo celó dežele lastno organizacijo in vsled te nekoliko autonomije, torej tudi nekoliko, če še takó omejene svobode. Jedino narodi kot taki so še do današnjega dne brez vsake organizacije. Boriti se jim je za najneznatniše stvari, katere bi se drugače umele same po sebi. Ali bi bili narodnostni boji v Avstro-Ogerski potrebni, ako bi bili podelili narodom neizogibno potrebno organizacijo?

Tu se vsiljuje vprašanje: Ali hočejo narode, oziroma njih odlomke, ohraniti ali ne ohraniti? Ako denemo, da jih hočejo zares ohraniti, potem so državniki doslej prezirali, kar je najnujnejše, ko so do današnjega dne odtegovali narodom in njih skupinam organizacijo, in sicer jednotno organizacijo za vsako narodnost posebe. Ako mislijo državniki, da je v celokupnem državnem interesu, da se morajo ohraniti pojedini narodi in njih odlomki v našem cesarstvu, potem je samim tem državnikom delovati nato, da se zasnujejo take organizacije.

Brez zasnove takih organizacij avstro-ogerskim državnikom ne bodo verovali, da zaresno mislijo na ohranjenje različnih narodnih skupin; brez takih organizacij bodo se zlasti mali narodi slovanski utrjevali v mišljenju, da se jim vstvarjajo abecede in samostalne literaturice jedino v razcepljenju in slabljenju, nikakor pa ne v okrepljenju.

Zaresna namera, ohraniti narode in njih odlomke, sili sama od sebe nato, da se podeli tem narodom potrebna organizacija, vsled katere bi se vsaka narodna skupina našega cesarstva v narodnem pogledu svobodno mogla gibati, razvijati in krepiti. V pogledu

na zaresno namero, ohraniti narode in njih odlomke, so narodnostni boji v našem cesarstvu celo nesmiselni, kakor so dejstveno vsestranski škodljivi.

Ako hočejo narode in njih odlomke zares ohraniti, morajo jih organizovati brezuslovno, naj si imajo ti narodi in ti narodni odlomki svoja zgodovinska prava ali ne, in naj si govori za tako organizovanje sedaj avstrijska in ogerska ustava ali ne. Jasen in odločen odgovor na vprašanje, ali je v državnem interesu in zaresna volja državnikov, ohraniti narode in njih odlomke našega cesarstva, odločuje sam po sebi nad vsakim pozitivnim zgodovinskim pravom in nad kakoršno si bodi ustavo tudi potrebo ali nepotrebo tega, da se podeli narodom in njih odlomkom posebna organizacija, kakoršne doslej še ni.

Ta odgovor, ako je ugoden ohranjenju narodov in njih odlomkov, mora biti tako mogočen, da zatre vsakotere pomisleke, težave in najmočnejše upore gospodovanih transilavskih in cisilavskih strank in tudi vse drugovrstne, morebiti celo zunanje nasprotne vplive.

Potreba organizacije narodov in njih odlomkov, t. j. takih oddelkov, kateri imajo svoje soplemenike z istim jezikom in isto literaturo tudi zunaj našega cesarstva, je takó združena z vprašanjem o volji, ohraniti ali pa ne ohraniti te skupine, da bodo sosebno slovanske narodnosti, kakor nepristranski presojevalci avstro-ogerskih razmer v obče, logično sklepali o tej volji po tem, ali se taka organizacija vstvari ali ne. Vse drugačno zatiranje ne bode nadalje nič pomagalo, ker je preočito, da brez organizacije se ne ohranijo in ne morejo ohraniti takó maloobsežni narodi in njih odlomki, kakoršni so v Avstro-Ogerski v obče in v slovanskem naseljenju cesarstva posebe.

Ni treba spominjati na tužno dejstvo, da gospodovalne stranke v Avstro-Ogerski ne priznavajo potrebe, da bi se ohranile tu mišljene narodne skupine kot take, in da te stranke delujejo jedino na ohranjenje narodov in narodnih odlomkov, h katerim pripadajo same, in delujejo pozitivno na oslavljenje, v poslednjem cilju na uničenje drugih narodnostij. Ali pravi državniki imajo interese celokupne države, kakor za sedanjost, takó tudi za bodočnost pred očmi, torej bi imeli odpasti tudi pomisleki zaradi takih gospodovanih strank.

Dokaz o kulturnem poklicu pojedinih, tudi avstro-ogerskih narodnih skupin bi pa še posebej pojasnil potrebe, da se ohranijo te skupine; ali ta dokaz opuščamo tukaj, ker nam je itak opraviti še s pozitivnim ustavnim pravom. Kakor v ogerski, tako še posebej v avstrijski ali cisilavski ustavi govori narodnostni in jezikovni člen osnovnih državnih zakonov o pravu vsakega naroda, da si ohrani in goji svojo narodnost in svoj jezik, in to enakomerno z vsakim drugim naro-

dom. Ne gledé na pozitivna, še mnogo obsežniša zgodovinska prava raznih narodov našega cesarstva imajo tu kakor najmočnejši, tako tudi najmanjši in najšibkejši narodi pozitivno ustavno pravo do ohranjenja in celo do gojenja, torej tudi razvijanja svoje narodnosti in svojega jezika. V zagotavljenju tudi gojenja ali razvijanja narodnosti in jezika vsakega naroda je vsekakor več, nego samo zagotavljenje ohranjenja.

Ohraniti se dá kak narod vsaj nekoliko časa s tem, da se mu prepuščajo uslovja za životarjenje ali vegetovanje. Životariti more kak tudi majhen narod za bolj ali manj kratko dobo tudi s tem, da ima svobodo tiskati nekoliko lastne raznovrstne, po vsebini nikakor ne strokovne ali specialistiške književnosti, da se more učiti, čitati in pisati v osnovnih šolah in morda tudi snovati kako literarno društvice. Ali od takega životarjenja do pravega, krepkega in plodovitega življenja kakega naroda kot takega je velika razlika in daleka pot, in ravno temu, da bi mali, sosebno slovanski narodi svobodno mogli prekoračiti to pot, nasprotujejo v Avstro-Ogerski razne gospodovalne stranke, in se, kakor se, kaže tudi drugače modri državniki niso pospeli do mišljenja, da pozitivno ustavno pravo podeljuje nekaj več, nego samo svobodo za životarjenje, z druge strani pa, da tako omejena svoboda nikakor ne more narodov utrditi za daljšo bodočnost, najmanj pa da bi mogli tako majhni narodi kot narodi razvijati ne samo čvrsto ampak pred vsem tudi plodovito, torej narodov dostojno kulturno življenje.

Postopanje, kakoršno se vrši v pogledu na podeljevanje narodne enakopravnosti v Avstro-Ogerski v obče, ne kaže na zaresno voljo, ohraniti narodne skupine negospodovanih narodnostij, še manj pa na hotenje, podeliti uslovja, da bi se mogle razvijati in plodotvorno delovati te skupine. Narodom in njih odlomkom po takem ne kaže drugega, kakor da se sklicujejo sami na svoje pozitivno ustavno pravo, katero obsojuje po svojem prav tolmachenem smislu prvič postopanje gospodovanih strank, drugič vedenje različnih vladnih organov, katero je takošno, kakor da bi se ravnali po gospodovanih strankah, in tretjič tudi dosedanje postopanje raznih slovanskih zastopnikov in klubov v državnem zboru in po raznih deželnih zborih.

Mi smo uže večkrat dokazovali, da vprašanja o narodni enakopravnosti ni reševati po analogiji drugih na pr. gospodarstvenih ali v obče parlamentarnih vprašanj, ker ustava zahteva drugačno postopanje v pogledu na ustavna prava narodov kot takih. Ako se zagotavlja varovanje in gojenje, torej razvijanje narodnosti in jezika vsakega naroda posebej, morajo se v ta namen podeliti tudi potrebna uslovja in sredstva. Takih uslovij in sredstev pa ni v podeljevanju drobtin za ta ali oni kot kake dežele, kjer biva pečica tega ali onega na-

rodnega naseljenja; takih uslovij ne podeljuje slučajno podeljevanje poučevanja materinščine v prvih razredih kake osnovne kmečke šole; takih uslovij in sredstev ne podeljuje postopanje, vsled katerega se je še le posebej pogajati, da se namesti kak uradnik v ta ali oni kraj zaradi potrebe znanja tega ali onega jezika: s kratka, dosedanje deljenje narodne enakopravnosti ne vede med širšimi množicami niti do z a v e s t i, da spadajo pod to ali ono narodnost, toliko manj do z a v e s t i o kulturnem pomenu lastnega naroda.

Narodi se doslej ne morejo čutiti kot zavestne jednote, še manj pa delovati v smislu posebnih kulturnih jednot, po svojstvih razlikujočih se jednot druga od druge. Kdor pa jim zagotavlja varovanje in razvijanje, kakor se to izrecno godi v avstrijski ustavi, mora gledati tudi na uslovja in sredstva za tako varovanje in razvijanje, in to se more izvršiti jedino s tem, da se podelé vsakemu narodu posebni juristiški organi, ki bi imeli skrbeti jedino za to, kar zagotavlja ustavni narodnostni in jezikovni člen v Cislitaviji in narodnostni zakon v ogerski polovini cesarstva.

Taki juristiški organi bi še le bili občja organizacija, kakoršno zahteva sam iz sebe narodnostni in jezikovni člen v Avstriji; brez takih organov ni možno z lehka in na dolgo verovati, da se hočejo ohraniti tudi negospodovalni narodi in njih odlomki; brez narodne organizacije ne morejo se sosebno mali narodi in še manjši njih odlomki ohraniti.

Organizacija v smislu narodnih juristiških organov zahteva mnogo manj, nego pa organizacija v smislu raznih historijskih državnih prav; kajti prva se omejuje strogo na vprašanja o narodnosti in jeziku, v tem ko obseza druga relativno samostalnost tudi v političkih in gospodarstvenih zadevah.

Tudi zaradi tega bi bilo mnogo manj pomislekov in zavir, ko bi se narodi organizovali s posebnimi juristiškimi organi.

Ustava avstrijska govori najodločniše za take organe, dasi niso naravnost izrečeni. Ali uže po logiki grofa Taaffeja, ki zahteva vsled posebne organizacije kake institucije tudi primerne jezike, dojdemo do neizogibnega zaključka, da narodi, ki so kot taki svojstvene skupine, potrebujejo posebne organizacije vsled notranjosti, a vsled pozitivnega prava zajedno zahtevajo lastno narodno organizacijo po načelu, da, komur se zagotavlja cilj, mora se mu napraviti tudi pot do tega cilja.

Kdor se protivi taki organizaciji s posebnimi juristiškimi organi za vsak narod, deluje proti smislu ustave; a ustava se je podelila pod uslovji in na način, da je ne morejo porušiti niti oni, ki delajo proti ohranjenju in razvijanju raznih narodnih skupin, ki so ostale doslej le idealne, ne pa trdno vezane skupine. Zaradi tega si narodi tudi ne dajo rušiti svojega narodnostnega in jezikovnega člena, naj bode spoznanje o potrebi ohranjenja narodov tu ali tam ugodno ali ne ugodno. Za narode je uže velik napredek, ako spoznavajo sami, da brez narodne organizacije se ne ohranijo, in da imajo za to organizacijo svoje neporušno pravo v ustavi ne gledé na razna historijska državna prava. Po tem spoznanju sodijo narodi tudi o vsakodobnih vladah, ktere se ali nagibajo za organizacijo narodov po juristiških organih ali pa se ustavljajo taki organizaciji. Spoznavanje potrebe o narodni organizaciji privede na posled narode do tega, da bodo izbirali samo take zastopnike v osrednje in razne zastope, ki v narodnem pogledu opustijo pobiranje drobtin in se odločno postavijo za organizovanje narodov po juristiških organih za vsak narod. Čim preje dobé narodi takih zastopnikov, tem bolje bode za interese narodov, kakor države, katera se je sestavila iz različnih narodov in po poklicu in pozitivnih pravih zagotavlja varovanje teh sestavnih narodov, dosledno tudi zaresno njih ohranjenje.

O k r i t i k i d r. M a h n i č a.

IV.

K razširjanju poganstva, z nasprotniške strani nam namišljenemu.

d) *Gledé na bogosluženje, specialno liturgijo ali mašo.*

7) *Liturgija rimske cerkve.*

(Dalje.)

Kar se dostaje rimske liturgije, zdi se nam potrebno, pričeti zopet pri sklepah Concilium Sardicense. S pomočjo

teh sklepov namreč smo uže zgorej brezdvombeno dokazali, da se je Ilirik prostovoljno pridružil rimskemu, dotlej na srednjo Italijo omejenemu patrijarhatu, in to pridruženje opravičuje misel, da se je oblika liturgije ilirskih Grkov, katera ni mogla biti druga, kakor oblika njih neposredno mejočih traških in azijskih soplemenikov, zlagala tudi z

obliko rimske liturgije. Ako prašamo torej, kaka da je bila liturgija rimske cerkve sredi IV. stoletja, je na to vprašanje ako dobro prevdarimo vse okolnosti in razmere, tudi te, katere nam je dalje navesti bolj spodej, samo jeden pravi odgovor, da rimska liturgija one dobe ni bila nobena druga, kakor ona po nepretržnem sporočilu ali konstantni tradiciji od apostolov sporočena maša, iz katere so tekom IV. stoletja vsled izvršenih okrajšanj več molitev nastale grške liturgije svetih očetov Bazilija Velikega, s kratka vse starejše krščanske liturgije, celó z liturgijami vred, običajnimi pri nestorijancih in monofizitih. Ne hoteli bi mi, da bi nas krivo umeli tukaj in tudi tekom nadaljnjih naših razpravljanj, kakor da bi hoteli mi zagovarjati pismeno sporočilo liturgije neposredno od apostolov. Saj vemo iz I. apologije svetega filozofa in mučenika Justina cap. 67, da je bilo pri liturgiji čitanje iz svetih pisem zavisno od časa, ki je ostajal zato (μαχρὸν ἔρχομεν), torej ravno takó od prevdarjanja škofovega ali svečenikovega, kakor izbranje in obseg molitev, katere je bilo moliti (ὁσῶν δόναμις ἀποφῶν). Isto svobodo škofov in svečnikov pri izbiranju še celó improvizovanih molitev kaže se iz 8. kanona apostolov, kakor tudi iz razpravljanj cerkvenih očetov (Gregor Nacijanski, Ambrozij, Epifanij). Dejstveno se rabijo v vseh liturgijah mnogokake molitve in svete pesmi, o katerih je dokazano, da so jih sestavili šele mnogo pozneje, in so mnogoteri koncilji, kakor tudi od Boga razsvetljeni sveti možje bistveno vplivali na molitve, pesmi in obliko liturgij v obče. Vse to pa, kakor je umevno samo po sebi, ne bilo bi se moglo zgoditi, ako bi bili apostoli uže naprej določili in obširno spisali vse, kar se dostaja liturgije, ali pa, z drugimi besedami povedano, nam zapustili misal (liturgikon), kakor ga poznamo sedaj.

To so apostoli opustili nalašč, kakor kažejo to liturgije dostajajoči se listi apostola poganov (I. Cor. X. 14—22; XI. 18—34; XIV. 12—20, 26—33, 37—40. Hebr. XIII. : 7—10). Celó ondi, kjer opominja Pavel škofa Timoteja, naj uvede pred vsem „prošnje, molitve, priprošnje in zahvalnice za vse ljudi, za kralje in vse gosposke“ (Timoth. 1—4)

¹⁾ Renaudot l. c. nam sporoča okolo trideset, Neale (A History of the holy Eastern Church t. III.) celó blizo štirideset liturgij samo sirskih Jakobitov. Vrhu tega sporoča Renaudot o 3, Neale pa o dvanajstih koptiških, in oba ta učenjaka soglasno o trojih nestorijanskih liturgijah.

²⁾ Const. Apost. Edit. Cotel. lib. VIII. cap. 5—15.

³⁾ Takó se v kanonu 32. koncilja Trulanskega (Concilium Trullanum 691—642), takisto navaja prvi Jeruzalemski škof Jakob, ki nam je pismeno sporočil liturgijo, in to sporočilo je tudi pri monofizitih obče razširjeno, kakor se to kaže iz del, v tem pogledu soglasnih: Renaudot Liturg. Orient. Coll. II. p. X.; Asseman. Cod. liturg. Eccl. univ. IV. 2.238 in Daniel. Cod. Liturg. IV. 80.

Mi smo uže zgorej utemeljili svoje mnenje, da, jednako drugim, tudi apostol Jakob (minor.) ni pismeno sporočil od njega rabljene liturgije; kar pa vendar ne izključuje, da jedne ali druge rabljene od Jakoba liturgiše molitve bi ne bil ali on sam ali pa drugi, ki so jo slišali, zapisali, torej pismeno sporočili potomstvu. Na take nam se ve da neznanne odlomke oprt, utegnil je Trulanski concilj misliti na liturgijo, pismeno sporočeno po Jakobu, zlasti ko

naznanja s temi besedami le prav kratko njih predmet, ne da bi Timoteju sporočal kak tekst teh dolgih molitev, ker jih je prirejati po različnem razumu in po različnih potrebah ljudij. Zadača, katere so se udeležili apostoli, dovajati vse ljudi k dušnemu spasenju ali zveličanju (Matth. XXVIII: 19, 20), pojašnjuje to postopanje dovolj; kajti dušno spasenje zahteva jedino držanje tega, kar je bistveno, kar so apostoli tudi strogo zahtevali od vseh, v tem ko so sami v postranskih obrednih stvareh poštevali šege in običaje pojedinih narodov, torej tudi svojih naslednikov niso hoteli vezati na kak nespremenljivo določen tekst liturgiških molitev.

Dejanski poznamo uže doslej okolo petdeset po obliki različnih starejših liturgij¹⁾, v tem ko se zlagajo po bistvu vse, in niso izvzete niti liturgije nestorijancev in monofizitov. To soglasje se ne odnaša morda samo na njim vsem lasten jednak pomen; razodeva se temveč tudi v njih nespremenljivih sestavinah, kakor tudi v jednoti važnejših evharistiških izrazov, ki vežejo njih posamične dele. Ako pa to čudovito in gotovo ne naključno soglasje vseh starejših, celó nekato-liških krščanskih cerkev opravičuje zatrjenje, da imajo apostolsko liturgijo, in da so njeno bistvo od apostolskih časov ohranile nespremenjeno: dokazuje ta okolnost z druge strani neoporečno, da imajo vse starejše liturgije skupen izvor, kateri kaže na Jeruzalem, kjer so bili apostoli dalje časa osredotočili svoje delovanje.

Pri tem štejem vprašanje, kateri apostol da bi se bil najbolj bavil z urejenjem nam sporočenih in v svojem bistvu od vseh starejših krščanskih cerkev na Zapadu ravno takó, kakor na Vstoku doslej ohranjenih liturgij, za postransko, dasi odgovor na to vprašanje na podstavi dotičnih zgodovinskih iztočnikov ali virov ne dela posebnih težav.

V VIII. knjigi vsekakor jako starih konstitucij apostolov, h katerim se še povrnemo, sporoča se nam od svetega rimskega papeža, zajedno apostolskega očeta Klementa I. sporočena liturgija²⁾, prvi del katere se pripisuje apostolskemu prvaku Petru, drugi del apostolu Andreju in bratu Petrovemu, tretji del pa apostolu Jakobu in bratu Ivano-

je bila v ono dobo liturgija apostolov, kakor dokažemo zdolej, ki se je v prvih stoletjih povsod razširjala iz Rima, z večine znana uže kot liturgija Jakobova. Sporočilo sirskih monofizitov, ki trdè, da so prejeli svojo liturgijo neposredno od apostola Jakoba, ne prilagamo posebne važnosti.

⁴⁾ Sirska liturgija Jakobova je, kar je čudno, pri ortodoksnih in monofizitih ista, in jo poslednji rabijo še pogostniše. (Renaudot l. c. tom. II. pag. I. in V.) Vendar pa se razločuje v mnogoterih postranskih rečeh od teksta grške liturgije Jakobove, dasi je po mislih Renaudotovih preložena iz poslednje na sirski jezik.

⁵⁾ Tretja je v sporočilu Aleksandrijske cerkve in se mnogotero pripisuje evangelistu in učencu apostola Petra, Marku; to liturgijo pa lahko do cela preziramo. V prvih stoletjih so vedeli o svetem Marku samo, da je bil učenec apostolskega prvaka in evangelist, zajedno škof Aleksandrijske cerkve, kateri da je zapustil tudi svoj omoforion (Pallium.) Jako dobro poučeni sv. Prokel (Proklus, učenec in naslednik na patrijarški stolici svetega Hrizostoma) imenuje v svojem govoru o pismenem sporočilu božje liturgije (Patrol. Curs. Compl. Graec. Edit. Migne tom. LXV. 1858. pag. 449, 450)

venu. No v isti VIII. knjigi navedenih konstitucij (cap. 35—44) pripisuje se urejenje skupnega bogoslužjenja, kako naj se isto opravlja zvečer, zjutraj in čez dan, prvemu Jeruzalemskemu škofu in bratu Gospodovemu Jakobu, in se spominja pri tem med drugim celó obhajilo. Obe ti mesti apostolskih konstitucij govoriti torej, ako nočemo misliti na protislovje, odločno zato, da liturgijo v njenih glavnih potezah je določil Peter z ostalimi apostoli, in da jo je, kakor naravno, najprej v svetem mestu Jeruzalemskem uvedel prvi škof tega mesta Jakob, kateri je bil tudi dolžen, po tedanjem običaju v zasnovi zaukazanim molitvam dati časnim in krajnim razmeram primerno sestavo.

O istem svedoči IV. stoletju pripadajoči sveti Epifanij (Hoeres. LXXIX. n. 9.), ko povdarja pri 39. hereziji, da apostoli so bili oznanjevalci evangelija na svetu, zajedno osnavatelji misterij (*ἀποχρηστα μυστηρίων*), torej liturgije, in naglaša pri tem prvega Jeruzalemskega škofa in brata Gospodovega s tem, da navaja po imenu jedino njega. Vzrok temu je pač v tem, da je bil Jakob, ki je vsled svoje službe po skupnem posvetovanju apostolov nastalo liturgijo uvedel v Jeruzalemu in dosledno sestavil v njej samo po njih vsebini določene molitve, oziroma priredil po časnih in krajnih razmerah. Ni se torej čuditi, ako so v poznejšo dobo (ne pred V. stoletjem)

med cerkvenimi očeti prve vrste, zasluženimi po takem sporočilu, svetega Klementa, učenca in naslednika apostolskega prvaka Petra; potem Bazilja Velikega, nato tudi Hrizostoma, ne pa svetega Marka. Imenovanje tega kot evangelista pa bi vendar ne bil opustil, ako bi mu bil znan kot spisatelj kake liturgije. Concilium Trullanum takisto imenuje v 2. kanonu svetega Klementa, kateri je šporočil Constitutiones Apostolorum in dosledno tudi liturgijo, katera je v njih obsežena, vrhu tega združena specijalno z njegovim imenom; v 32. kanonu imenuje pa tudi druge svetnike, katerim pripisujejo pismeno sporočilo kake liturgije, ne da bi se koncilj pri tem spominjal svetega Marka, dasi je bila Aleksandrijska cerkev zastopana na koncilju. Tudi je jedva misliti, da bi se bil Marko kot učencec Petrov odmaknil od one liturgije, katero je uvedel apostolski prvak med kristijani, spreobrnjenimi iz poganov, v Aziji in Evropi, specijalno tudi v Korintu in Rimu, kar pa nikakor ne izključuje majhnih razlik v oni dobi, ko so se mogle molitve improvizovati, premeščati, daljšati ali krajšati.

Dejstveno se kaže iz lista Edeškega (Edessa) škofa Jakoba, pripadajočega drugi polovini VII. stoletja, da se liturgija Aleksandrijske cerkve razlikuje od liturgije drugih cerkev s tem, da se namesto (v prefaciji) običajnega pozdravljanja „Milost našega Gospoda Jezusa Krista, ljubezen Boga Očeta in občenje (deležnost) sv. Duha bodi z vsemi vami (II. Cor. XIII. : 13) rabijo jedino besedo „Gospod z vsemi vami“. Nadalje da je v Aleksandriji po sklepu misterija (po završenem kanonu) pred molitvijo Gospodovo drugod ne običajni odgovor ljudstva običajen „Kakor je bilo, je in bode od roda do roda in na vse veke. Amen.“ Naposled da se v Aleksandrijski liturgiji spominjajo živi in mrtvi ne kakor v cesarski stolici (Konstantinopolje) in pri Sircih med darovanjem daritve, ampak pred tem darovanjem. (Asseman. Biblioth. Orient. tom. I. pag. 479 sq. Prim. Augusti Denkwürdigkeiten tom. IV. 321 sq. in Bunsen Hippolyt und seine Zeit, tom. II. pag. 500). To se do cela prilega liturgiji Markovi, škof se pa vendar ne spominja tega svetnika, ker je verjetno, da Aleksandrijska liturgija še v VII. stoletju se ni imenovala po tem svetniku. Jeden starih kop-

liturgijo apostolov bolj in bolj združevali z imenom Jakobovim, dà, tega mnogotero smatrali jednim osnovateljem liturgije in torej apostolski liturgiji pridevali) tudi ime „Liturgia Jacobi“, pod katerim jo rabijo v cerkvah palestinskih in kipriških sedaj le redkoma (obvezno v praznik Jakobov), toliko pogostniše pa jo rabijo ortodoksni (Melhiti) in monofizitski sirski kristijani)

Pod izrazom „Liturgia Jacobi“ more se po takem razumeti jedino liturgija apostolov, zlasti ko se celó ne dá misliti, da bi bil Jakob v Jeruzalemu, kjer so bivali dolgo vsi apostoli in se zbirali pogostoma, mogel uvesti liturgijo, glavnih potez katere bi ne bili uže naprej skupno določili apostoli, oziroma odobrili. V teh nespremenljivih osnutkih ali glavnih potezah določene molitve krajše ali daljše sestaviti, eventualno razdeliti na več molitev, kakor tudi določiti izbranje mest iz svetih pisem, katera naj bi se čitala ali uporabljala drugače, določiti udeležbo dijakonov pri svetem opravilu in jednako, bila je pač stvar Jakobova v njegovi lastnosti kot škofa Jeruzalemskega: mislimo pa vendar, da se ne motimo, ako trdimo, da Jakob tudi na to stran ni mogel postopati samostalno, da je bil temveč vezan

tiških pisateljev svedoči, da Markova liturgija je dobila svojo konečno obliko po svetem Cirilu Aleksandrijskem († 444) Abullicart. Liturg. Orient. tom. I. pag. 171 Liturgia Marci, quam perfecit Cyrillus. Explication de la messe par Le Brun 1860. tom. II. pag. 407. Prim. Renaudot l. c. tom. I. pag. 315. Tudi Daniel izraža v svojem Codex liturg. IV. pag. 186 not. I mnenje, da je verjetno, da Markovo liturgijo v njenem nam znanem tekstu bi bil sestavil Ciril (compositam esse); zaradi tega da Egipčani imenujejo ono liturgijo cirilsko, katera se nahaja po koptiških cerkvenih knjigah, in da se malo ne popolnoma zлага z liturgijo Markovo. Te misli sta pa tudi Asseman in Nil.

Sicer pa obsežajo vsi znani prepisi te liturgije poleg Konstantinopolitanskega veroizpovedanja in poleg molitev za vsakodobnega ortodoksnega in Krista ljubečega cesarja, kakor tudi za vsakodobnega najsvetejšega in najblaženejšega papeža (Papež se imenuje namreč tudi patrijarh Aleksandrijski in sicer po mnenju Balsamona še le od svetega Cirila, po mišljenju drugih pa od nekdanj. Prim. Renaudot l. c. tom. I. pag. 354 in 369), vrhu tega še nekatere molitve, kakor „Jedinorojeni Sin“ in „Beseda Božja“ etc., potem „Sveti Bog, sveti Močni“ etc. Vse to kaže, da je tako imenovana Liturgija Marci nastala pozneje v sestavi, kakor jo poznamo mi, in jo rabijo dandanes jedino še monofizitski Kopti, in tudi tu, kakor rečeno, pod imenom „Liturgija Cyrilli“.

*) Leta 1526. se je v Rimu pod predsedstvom D. Duces-a razglasil prepis, ki ga sporoča tudi Daniel v Codex liturg.; od iste dobe so našli v XVIII. stoletju v nekdanji Graecia magna (v južni Italiji) še dva prepisa, katera je priobčil Asseman; po krajih, kjer so ju zasledili, se imenujeta sicilski in kalabriški. Razun teh so znani tudi še drugi prepisi, isti pa ne kažejo nasproti tu navedenim prepisom nikakih znatnih razlik (Daniel l. c. IV. pag. 87 not. 1). Ako meni Daniel, da je izvorni tekst teh starih prepisov nastal v V. stoletju, ni pa to opravičeno v pogledu na njih vsebino. Od srede V. stoletja ste liturgijo Jakobovo pač bolj in bolj izpodmikali liturgiji Bazilijeva in Hrizostomova, ni se torej, kakor dotlej, mogla nadalje razvijati samostalno; vendar pa se je razvijala do VIII. stoletja, pod rastočim vplivom Konstantinopolitanske cerkve, kakor tudi s pomočjo liturgij, ki so jo izpodmikale, in v tem razvijanju jo podajajo navedeni prepisi.

na pritrjenje ostalih apostolov, zbranih v Jeruzalemu. To se ve, da je imela Jeruzalemska liturgija najstarejših časov, ker prvotno določena za krščansko Židovstvo, svoje svojstvenosti, katerih apostoli niso vsiljevali kristijanom, spreobrnanim iz poganstva in nasprotujočim nacionalnim običajem Židov, z večine posnetim po Mojzesovem zakonu. No te nam malo poznane svojstvenosti, izvzemši „Alleluja“, kateri se je pozneje udomačil tudi pri kristijanih nastalih iz poganstva, so se po razdejanju Jeruzalema kmalu poizgubile, ne moremo torej imeti tukaj opraviti z njimi, zlasti ko so se mogle po apostolih Petru in Pavlu najmanj udomačiti v Rimu.

Važna za nas je okolnost, da ste se ohranili dve v stari cerkvi rabljeni in svoj izvor enakomerno neposredno od apostolov izvajajoči liturgiji⁵⁾; namreč v VIII. knjigi Constitutiones Apostolorum naznanjena kot od apostolov sestavljena in od svetega papeža Klementa I. sporočena li-

turgija ni pa takó imenovana Liturgia Jacobi, katera je nam znana iz starih rokopisov in se, kakor smo uže omenili, rabi do današnjega dne v grškem in sirskelem jeziku. Še važnejše za nas, ako hočemo določiti razmerje obeh omenjenih liturgij k stari rimski liturgiji, je to, da izsledimo poprej razmerje teh ne samo po svojem bistvu (kar je umevno samo po sebi), ampak tudi po svojem tipu zlagajočih se, torej med seboj jako sorodnih liturgij, in na to stran je naše mnenje to, da Constitutiones Apostolorum obsezajo apostolsko liturgijo v njenem razvoju samo do IV. stoletja; v tem ko predčuje Liturgia Jacobi, celó po njenih najstarejših prepisih⁶⁾, nadaljnje razvijanje iste apostolske liturgije do VIII. stoletja, pod vplivom od V. stoletja v Konstantinopolju udomačenih liturgij Bazilija in Hrizostoma, kakor tudi Konstantinopolitanske cerkve v obče. In to naše mnenje hočemo utemeljiti v naslednjem. —

(Dalje pride.)

R u s i j a l e t a 1 8 9 1.

Prošlo leto bilo je za Rusijo važno v mnogih ozirih. Bilo je srečno, pa tudi nesrečno. Nesreča se je najbolj izrazila v slabi letini, ki je zadela 15 gubernij. Zadovoljni pa so v Rusiji, da se je lani dogodilo to, česar so uže dolgo pričakovali: zblížali ste se Rusija in Francija v očitno prijateljstvo. Ti državi niste se naglili s to zvezo: saj bi pa pospešnost bila lahko škodljiva jedni in drugi. Potrebno je bilo najprej dobro znati druga drugo. V tem pogledu so bili Francozi gotovo mnogo bolj zaostali, nego Rusi. Trezno misleči del francoskega društva, njegovi najboljši državniki videli so jasno, da simpatije, katere so se izražale s posebno elementarno siló pri Francozih, niso dovolj trda podstava za realno politiko. Državniki in politiki v obče iskali so vestno dodirnih toček, presojali strogo vse možnosti sedanjosti in v nekoliko bodočnosti. Iz Rusije sovetovali so večkrat Francozom: bodite složni, jaki v notranji politiki, bodete pa jaki tudi v vnanji. In res je dobila Francija odločno, stalno vlado.

V šestdesetih letih po nesrečni krimski vojski bila je nastopila Rusija dobo velikih reform. V 70-ih letih podpirala je Nemčijo na njenem slavodobitnem potu, žela pa je v Berlinskem kongresu zasluženo hvaležnost.

V 80tih letih: je skrbela Rusija najbolj, da se notranje prerodí v narodnem duhu in zajedno osvobodi od vezij, ki so vezale njeno politiko.

Sedaj je Rusija gledé na zunanjo politiko mirna.

Nemirna pa je, ker jo je obiskal hud gost, nemili glad. Vse sile so napete, da ublažé nasledke te narodne nesreče in da jo v bodočnosti, kolikor je možno, odvrnejo uže naprej. Sedaj pač vidijo, da so imeli biti pripravljene tudi

za ta slučaj, ali niso bili. Za carja Nikolaja I. imeli so shranjeno žito za slabe letine, potem pa so te shrambe lehkoumno opustili, ker se jim vladno skrbništvo ni videlo — liberalno. Tedaj so mislili, da morajo, kolikor je možno, slabiti vlado na korist avtonomnih organov, na pr. zemstev, iz katerih se je imela razviti dobra šola za bodoči ruski parlament. Ta zemstva so tedaj dobila polne shrambe žita, namenjenega za slučaj slabe letine. Zemski očetje pa so kaj hitro poskrbeli, da ni bilo ni žita ni shramb. Sedaj, ko je nastal glad, zemstva „neuročajnih“ gubernij niso imela ni žita ni denarjev: vlada je zemskim očetom verovala malo preveč.

Slaba letina se je predvidela nekoliko uže jeseni 1890. leta; ali ta okolnost navadnega življenja ni menjala. Najbolj pa so skrbeli, da uredé državne financije, kakor so bili začeli urejati jih uže 1888. l. Dognala se je konverzija konsolov 4½%, 1875 l. izdanih, tako, da so jih spremenili v 4% obligacije. Pred letom so bili pogašeni iz svobodnih sredstev drž. blagajne: 5% holandsko posojilo od 1798-1815. l. iznosom od 26,600.000 hol. gold. ter 4½% posojilo 1850. in 1860. l. iznosom od 4,680.000 funt. sterl. Po tem se je izdalo posojilo (3%) in sicer zunaj Rusije na 125,000.000 r. v zlatu, da se vrne drž. blagajni strošek za železnice. Vsakoletna plačila so se s to operacijo zmanjšala gledé odstotkov in pogašenja na 672.000 r. zl. Tudi državne kreditne obveze in sicer: 5½% odkupne obveznice drž. banke, 5% bank biletov tretje, četrte pete in nekoliko prve izdaje, bili so promenjeni v 4% obveznice, ter se je tako za vsako leto prihranilo plačil na 6,959.077 r. To je jasen dokaz, da se je okrepčal državni kredit. Muogokaj se je storilo tudi

da se uredi železniško gospodarstvo. Vlada želi si več vpliva pri železnicah, za to pa razširja svojo železnično mrežo. z druge strani pa je izdala potrebne naredbe, da se uredi železniški promet. Več železnic je za to vlada podržavila in sicer: Kursko-Harkovo-Azovsko, Libavo-Romensko in Orlovsko-Grjazsko. Tako se je podržavilo železnic na 2.243 vrst. Uredili so se računih vlade z društvom Moskovsko-Brestske železnice. Dalje je vlada dovolila zidanje nekkih železnic priv. podjetnikom. Te nove železnice bodo za promet jako važne. Tudi dovoznih potov do glavnih železnic je vlada razrešila dovolj mnogo. Posebno je važna odredba, da železnice dajo posojila pod pošiljatve (žita itd.)

Rusko parobrodno društvo dobilo je nov „ustav“ za parobrodarstvo in trgovino. V državni banki ustrojili so poseben oddelek, kjer se vodijo zadeve bivšega društva vzajemnega zemljišnega kredita. Uredila se je kupčija z margarinom, in razširile so se odredbe za tajni provoz tovorov, veljavne v srednji Rusiji, tudi na Poljsko in Kavkaz. Izdan je bil nov carinski cenik, razširil se je zakon o najemu delavcev in o tvorničnem nadzorništvu na Poljsko.

Vse to se je dovršilo v prvi polovini prošlega leta. V drugi pa se je razvilo energično delovanje vkupne vlade, da se ublažé nasledki slabe letine. Posebno hudo je bilo to, da v nekkih gubernijah užé predlanskim ni bila dobra letina, pa so ljudje žito pojedli do novega takó, da mnogokje niso imeli ni semena za jesensko setev 1890. l. Vlada je dajala posojila in sicer je dala do dec. 1890. l. 55,769.265 r. za semena in za živež. Za prevoz žita v kraje gladu ustanovljene so bile posebne nizke cene. Tudi dela so dali potrebnim v precej znatni meri, pa so prevažali delavce po znižanih cenah.

Kjer je lani in predlanskim nakosilo se malo, ravno v krajih gladu, ponižane so bile cene tudi za prevoz krme in živine: celo brezplačno so včasih prevažali razno blago, ki se je podarilo za potrebne. 14. avg. 1891. l. bil je prepovedan izvoz rži za granico. Po tem se je 1. sept. prepovedal izvoz pšenice. Ker po tem neke železnice niso mogle prevažati potrebnega žita, morale so si pomnožiti prevozna sredstva. Prevažali so žito s Kavkaza, kjer ga naravnost po železnici niso mogli izpeljati dovolj, tudi okolnim potom po drugih železnicah, se ve, da za iste nizke cene. Celo glavni nadzornik je bil imenovan, da se je prevoz vršil tem hitreje.

Odredila in nekoliko začela so se razna dela na železnicah, v gozdih itd., da si ljudje kaj zaslužijo.

Ruski narod rad pomaga potrebnim, in ko je zvedel za to slabo letino, prešinila je vse najboljše ljudi jedna misel, da se mora izdatno pomagati. Najprej je sv. Sinod osnoval eparhijalne odbore, da zbirajo darove. I tudi rdeči križ je bil pozvan na pomoč. V Moskvi se je osnoval odbor pod predsedništvom velike kneginje Elizabete Feodorovne. Naposled pa je odbor carjeviča naslednika nekako objedinil vse odbore, da se sedaj pomaga tem pravilneje, kjer je po-

trebno. Zanimivo pa je, kako se je Petrograjski činovniški svet oglasil v tej težki dobi: z nekako malo čudno logiko zagovorili so gospodje predstavitelji ruskega liberalizma, da bode razširiti pravice avtonomnim organom, da se tako narod priuči za više, samoupravne (parlamentarne) zadače. Tudi časopisje je začelo razglabljeti to liberalno misel, se ve da bolj ali manj skrito. Ruski narod pa pričakuje od svojega carja in njegovih najbližjih svetnikov pomoči.

Prošlo leto se je mnogo storilo za razvitje bojnih sil. Reservne čete, ki so razpoložene na zapadu ali v notranjih gubernijah, bile so pojačane. 11 rezervnih batalijonov preustrojili so v dvobatalijonske rezervne polke, vsak po 8 „rot“, ki se pri mobilizaciji razvijejo v 4 batalijonske. Taki polki bodo imeli večo bojno pripravnost, a mobilizacija bode brža, nego pri rezervnih batalijonih. Tudi organizacija inženirskih čet se je premenila. Iz njih so napravili posebne trdnjavske sapeurne oddelke, ki so namenjeni za trdnjave in utrjena mesta. Ustrojene so bile pa tudi še tri nove sapeurne „rote“ in štiri trdnjavske „kadrene sapeurne komande“. V konjeništvu ustrojena je nova divizija. Jako važna je tudi organizacija državnega „opolčénija (domobranstva)“ in sicer za obrambene svrhe. Mnogo so izgotovili malo-kalibernih „vintovok (pušek)“. Inženerska dela so se nadaljevala v trdnjavah in utrjenih krajih na zapadu.

V Rusiji sestavljajo t. zv. „neokladni sbory“ 45% vseh dohodkov. Zovejo se tako, ker se na nje naprej ne more naložiti davek, mari se davek plača na pr. od količine izžganih na vodko tvarij. Po teh dohodkih pa se dá precej dobro soditi o stanju kake gubernije. Vladin oddelek za te zbere razvrščuje gubernije pa tem dohodku v razne kategorije in sicer za leto 1890. takole: teh dohodkov bilo je 376,016.163 rubljev, na $\frac{1}{3}$ % manje od leta 1889. Teh dohodkov je bilo v resnici več, nego po proračunu. V evropski Rusiji je po misli tega vladinega oddelka gospodarski položaj: a) d o b e r v naslednjih 10 gubernijah: V Tverski, Moskovski, Petrograjski, Pskovski, Novgorodski, Kaluški, Lifjanski, Smolenski, Jaroslavski i Arhangeljski. Davčni zaostatki so se v teh gubernijah do 1. jan. 1891. precej znižali. b) ne popolnoma d o b e r položaj je v 10 gub.: V Voroneški, Vologodski, Grodnenski, Kostromski, Minski, Estljanski, Kurski, Volynski, v zemlji donskih kozakov in v Astrachanski. Tudi tu so se zaostatki zmanjšali. c) v 18 gubernijah so se sicer zaostatki nekoliko ponižali, a položaj ni d o b e r: v gubernijah: Vjatski, Olonecki, Orlovski, Tulski, Rjazanski, Černigovski, Kurljanski, Kovenski, Vilenski, Vitebski, Mogilevski, Charkovski, Kijevski, Podolski, Poltavski, Bessarobski, Chersonski in Vladimirski. d) Zadnja kategorija šteje 12 gub: Kazanska, Nižegorodska, Orenburška, Penzenska, Permska, Saratovska, Simbirska, Samarska, Ufinska, Tambovska, Jekaterinoslavska in Tavričeska. Imajo jako nepovoljen gospodarski položaj. Davčnih zaostatkov je tu po-

sebnost mnogo. Zaostatkov v neokladnih sborih je priraslo tu na 8,626.803 r. ali na 29%.

Ali ravno te gubernije je zadela lanska slaba letina. Tu bode treba izdatne pomoči, da se poviša proizvodstvo in blagostanje v obče. Zemstva tu ne pomagajo dovolj, potrebna je vladina pomoč in modrost.

V decembru pr. l. izdan je bil za Finlandijo ukaz, da se imajo činovniki sčasoma naučiti ruski jezik, t. j. posebno činovniki, ki so v drž. službi (doslej ti činovniki niso morali znati ruskega jezika). Dalje morajo od 1. jan. t. l. za pošiljatve iz Finlandije v notranjo Rusijo rabiti le ruske marke. Finlandske marke pa rabijo le v Finlandiji in za pisma ter pošiljatve v obče, ki gredo na tuje.

Tudi ruske rublje morajo odslej prejemati naravnost (doslej so jih preračunovali na svoje marke, pa so skrbeli se ve, da je rubelj imel nizek tečaj, da se je za svoj denar dobilo več ruskega).

V carski rodbini umrl je lani veliki knez Nikolaj Nikolajevič st. in veliki knjeginji: Olga Feodorovna in Aleks. Georgijevna.

Umrl je tudi mitropolit Kijeviski in Galicki Platon.

Vsi pomnimo tudi še napad na cesarjeviča naslednika v Japoniji.

Vspešno je delovalo tudi lani „Misjonarskoje občestvo“, ki je, odkar obstoji, obrnilo v krščanstvo 85 tisoč oseb in izdalo nad 2½ milj. rub. Društvo za razširjanje sv. pisma pa je širilo vspesno svoje knjige, kakor je tudi vspesno delovalo društvo za širjenje versko-nravne prosvete. Vez med duhovščino in verniki se od leta do leta krepča: množé se cerkvene šole, knjižnice in dobrotelne ustanove pri župnijah. Vendar pa je teh cerkvenih šol v primeri z minister-skimi še precej malo (teh min. narod. šol je namreč 25.000 s 1½ milj. učencev.) Množé se dalje dobrodejne naprave pri samostanih. (L. 1889. imeli so samostani 911 bolnic in sirotišnic ali bogodelen).

Pravoslavna „bratstva“, člani katerih so večinoma posvetni ljudje, skrbé za cerkve, za narodno prosveto, za utrjenje in širjenje pravoslavja, za dobra dela itd. Tako na pr. ima Aleksandronevsko bratstvo 258 šol, šolo za slikanje svetih podob, učilnico za petje in knjižnico s 22.481 zvezki. Nedavno se je odkrilo na Kavkazu društvo v vspostavo kristijanstva na Kavkazu. Proračun sv. Synoda za l. 1891. bil je 11,355.914 r.

Lani je začelo izhajati 36 novih period. izdanih, iz teh 33 na ruskem jeziku. Vseh del bilo je tiskanih na ruskem jeziku l. 1890.: 6.262 v 18,353.126 iztisih (primerno največ tiskalo se je del duhovno-bogoslovskih.)

Število novih leposlovnih del se pa nekako zmanjšuje. Tiskalo se je zadnja leta mnogo dramatiških del, iz učenih

pa največ zgodovinskih in medicinskih.) Razne časopise so zadele večje ali manje admin. kazni: Židovski časopis „Voshod“ bil je najbolj: ustavili so ga na 6 mesecev radi silno škodljivega smera.

Na ruskih „okrajinah“ skrbé, da se jača ruska državna misel. V 10ih zapadnih gubernijah, kjer je narod ruski, ne smejo Poljaki za vse življenje imeti posestva. Z druge strani pa je vlada poskrbela, da poljska kmetska posestva ne bodo tako lahko prehajala v tuje roke.

Tudi v notranji Rusiji na Kavkazu in Turkestanu se je marsikaj storilo za zboljšanje uprave. Načrt novega gorodovega položenja je uže dobil gosud. sovêt, da ga presodi. Zemski načelniki uvedli so se v mnogih novih krajih. V zemskih sobranijih je vsled novih volitev razumništva mnogo več, nego ga je bilo prej. Neka težava pa se je pokazala v tem, da po novem zakonu 1890 l. zemstva ne smejo več trošiti, kakor dobé.

V upravi je bil najznatnejši dogodek, da je carjev brat Sergěj Aleksandrovič prevzel generalgubernatorstvo v Moskvi. Pozdravili so ta dogodek v nadi, da v Moskvi oživi zopet narodni duh, in da tam ne bode prvo in zadnje: „aršin in rubelj“. Ukazom 29. marca bilo je prepovedano Židom mehanikom, žganjepekom, pivovarjem in sploh obrtnikom in rokodelcem, da se selé v Moskvo in Moskovsko gubernijo. Moskva se je prva preskrbela z moko, ko so drugodi komaj ali jedva začeli govoriti o gladi. Petrograjska „duma“ je še le v oktobru poskrbela za moko in dobila po tem od nekega Pucherta za drag denar slab tovar. Tudi samarsko zemstvo se ni odlikovalo v tem poslu: kakor Petrograjski mestni upravi. očitajo tudi samarskemu zemstvu, da se je prerado dalo prevariti, in car je zaukazal, da naj se nakupovanje moke, žita itd. temu zemstvu ne prepušča dalje. Samouprave se v obče v tem predmetu ne hvalijo. Resni domoljubi vprašujejo se za to, kaj bi počeli podvzetni ruski liberalci, ako bi bili pred kakimi desetimi leti dosegli, kar vedno želé, da se reforme ovenčajo, in Rusija dobi svojo „govorilno“ (parlament.)? Pač bi narod ta venec drago plačeval!

V politiki so bili za Rusijo trije dogodki posebno važni: obnova trojne zveze, odločno približanje Rusije in Francije ter trgovinski dogovori med 5 srednjeevropskimi državami. Da imajo ti trije dogodki velik pomen, pokaže se kmalu in čutilo se bode morda še dolgo v dvajsetem stoletju. Sodeč po javnem mnenju, kakor se je izrazilo v Rusiji, spoznavajo tam vso to veliko važnost, ali so mirni. Časi se čujejo glasovi, da je Rusija za moskovskih carjev: Petra Velikega, za Jekaterine Velike bila samostalna na svojo korist, da se je pa po tem večkrat vmešavala v evropske zadeve — mnogokrat sebi na škodo. Samostalnosti se ne bojé, kakor trdé.

Nadejamo se, da bode sedanje evropsko politično in korist slovanstvu, če tudi mnogi gotovo ravno tega želé gospodarsko stanje na korist narodom, posebno tudi na najmanj.

Dr. Fr. Celestin.

MOČ LJUBEZNI.

(Iz poezij Simona Gregorčiča).

Zaljubilo se je morje v lunô,
Zaljubilo neizmernoj siloj,
Ž njoj združiti se srčno želelo,
Dolгих šest ur kvišku je kipelo,
Других šest ur zopet tógovalo,
Togovalo, bridko žalovalo.
Ker se ž njoj zediniti ni moglo,
Vendar ni ljubezni popustilo,
Želj kipečih ni si ohladilo:
Vsako šesto uro po odtoki
Zopet k ljubici se luni dviga,
Dviga se, se dvignoti ne more,
Ž njoj sklenôti se nikdar ne more,
Le vzdihljaji morja gori kipe;
Luno v temne megle zavijaje
Tožijô morja bridkosti luni.
Ona se ljubezni verne vsmili,
Ker sklenôti z dragim se ne more,
Solze za vzdihljaje morju vgača,
Ter hladi kipeče želje morju. —
Če tako studena voda ljubi,
Oj, kako pa bô to vroče srce!

Ponatis iz originala.

МОЧ ЛЮБЭЗНИ.

(Из поэзии Симеона Грегорича),

Zaljubilo sa je morje v lunk,
Zaljubilo neizmérnoj siloj,
Ž njoj združiti sa srčno željelo,
Долгих шест ур квишку je кипjelo,
Других шест ур зопат тжговало,
Тжговало, bridko жаловало,
Кер sa ж njoj сединити нj mogло.
Вендар нj ljubезни попустило,
Жель кипачих нj си охладило:
Всаkj шестj урj по одтоkj
Зопат к любиць sa лунj двига,
Двига sa, sa двигити не море,
Ж njoj скленjти sa никдар не море.
Ле въздыхляи моря гори кипjа;
Лунк в темне мегле завиваь
Тжжьж моря bridкости лунj.
Она sa ljubезни вjрне всмили,
Кер скленjти з драгим sa не море,
Солзе за въздыхляь морю врача,
Тер хлади кипачь желья морю. —
Че тако студена вода любви,
Ой, како на бж то врjче срце!

Ламурский.

СИЛА ЛЮБВИ.

(Из поэзии Симеона Грегорича).

Какъ луну да полюбило море,
Полюбило страстною любовью,
Съ ней сдружиться пламенно желало,
Сряду долгихъ шесть часовъ въздымалось,
Шесть — другихъ тревожно отходило,
Отходило, горестно тужило,
Не могло обнять луну волнами.
Но любовь не остывала въ морj,
Загоралась пуще въ горкомъ горj,
Какъ за часомъ за шестымъ отлива,
Вновь оно къ возлюбленной тянулось,

Подымалось, а достать не можетъ,
Силы нjтъ къ ней трепетно прижаться.
Стонетъ море, и встають туманы
И луну, какъ въ саванъ, обвивають
Ей кручину моря повjряють.
Свjтъ луну разжалобило море;
Но нельзя ей къ милому спуститься,
Только слезы къ милому послала,
И утихли бурныя желанья.
Если море такъ любить умjеть, —
Какъ-же сердце, пламенное сердце?!

*Русki prevod po knjigi: Славянская Муза.

Ruske drobtinice.

Čz míru po nitkách, golomu rubaxa

Iz doklada oberprokurora posnemam vam naslednje date, katere imajo dovoljen duhovni interes.

Za leto 1888—1889. bilo je v vseh ruskih pravoslavniških akademijah, kojih so 4, bogoslovcev 789. V duhovne akademije stopajo navadno samo dijaki duhovnih seminarij, kojih je v vsaki guberniji navadno po jedna, kajti naša vseučilišča so samo taka, katera nimajo navadnega, pri vas četrtega oddela podobi bogoslovskega fakulteta. Za leta 1887—1889. pa so v duhovne akademije stopali ne samo seminaristi, ampak tudi mladi ljudje iz drugih učnih zavodov, ali pa celo od tam, od koder bi najmanj pričakovali kakega duhovnega naraščaja, i sicer: 1 z učilišča pravovedenja, dobivši uže čin koleškega svetnika i posluživši uže 17 let po ministerstvu pravovedenja; 4 abiturijenti iz klasičnih gimnazij; 1 iz bogoslovske rimsko-katoliške seminarije, prestopivši v pravoslavje; 1 iz okončavših realno učilišče; 16 Serbov, 10 Bolgarov, 6 Romunov, 3 Japonci, 1 Črnogorec, 2 Grka, 1 Čeh. 1 Sirijec, 1 Arab. Na državne stroške se jih je izdrževalo l. 1887—1888. v vseh akademijah 640, a l. 1889. 580.

Nedavno je v Moskvi umrl Ivan Iljič Maslov, stari znanec svetovno znanega Turgenjeva. Ali ne zato vam poročam o njem, da je Ivan Sergejevič vselej se gostil v domu g. Malsova, če je obiskaval vselej mu drago Moskvo, ampak zato, ker je bil precej bogat in je svoje bogastvo zapustil, kakor je zapuščajo nemnogi: g. Maslov je podaril 40.000 rub. Moskovski konservatoriji, 40.000 rub. Moskovskemu zemljedelnemu učilišču, 450.000 rub. za ustrojstvo selskih ali kmečkih šol po vaseh Moskovske gubernije. Ko bi Bog revam Slovencem poslal takega mecenata! Pribavljam še, da je Ivan Iljič bil velik prijatelj muzike, da je dolgo predsedoval Moskovskemu muzikalnemu društvu i da je bil srčni drug pokojnega Nikolaja Rubenštajna. Vsak pošten Slovan srčno zakliče takemu dobrotniku svojega ubogega preprostega naroda: Bodi Ti večna zahvala i večna slava!

Kijevisko „Slovo“ priobčilo je novico, katera bo more biti imela prevažne posledice, kakor za rusko naseljenje zapadnega kraja. tako i za rusko naseljenje avstrijske Galičine. Jaz sem vam lani pisal o smrti velikega avstrijsko-ruskega domoljuba, župnika Naumoviča*, okončivšega svoj burni vek prošlega leta v Kijevu, kamor se je poselil iz svoje ože domovine, avstrijsko-ruske Galičine, kjer mu poljski latinizatorji niso dajali pokoja vsled njegovega plamenega rodoljubja. Na pogreb je tudi iz avstrijsko-ruske Galičine prispelo mnogo kmečkega naroda iz hvaležnosti za velike zasluge, katere si je g. Naumovič pridobil v vzbujanju zaspanih avstrijskih Rusov. Iz teh častilcev velikega domoljuba je 30 družin prošlega decembra prislalo svoje poslance v Volynsko gubernijo poiskat jim plodorodne zemlje, na kojoj se hočejo preseliti iz svoje prvotne domovine. Zemljo so našli. Velik posestnik sela Vysokega v 18 vrstah od Žitomira prodal jim je 300 desetin po 120 rub. za desetino. Poljakom bo menda to pač na roko, pa tudi za Rusijo to mnogo velja: vsaj priliv nemškega življa nekoliko oslabi. Izguba pa bo velika le za avstrijsko slovanstvo sploh. Tako vsaj mislim jaz, morebiti pa se motim? . . .

Po raznih poročilih iz krajev, kjer je bila lani slaba-preslaba letina, glad silno tlačí preprosti selski ljud. Zavsem ga pa menda ne potlačí, dasi tu pa tam odkrivajo se tudi sleparstva i odtrije. Prevesi pa koncem gotovo rusko dobro srce tudi vse te senčne

* Zaradi tega nas je naš „konservativni“ dnevnik posebe zbadal. Op. ured.

strani. Te opisujejo legijoni inozemenih pisaveč vsake vrste i priobčujejo jih črez povekšavno steklo svojim patronom, kateri jih za tem razpošílajo v milijonih svojih lističev po vsem svetu na radost i uteho vragov slovanškega genija. . . Pojavljam, da zmaga koncem vendar-le rusko dobro srce i istino ruski narodni duh, koja sta se probudila v nenavadnih razmerah. Temu svedoči najbolj jasno, „Osobij komitet“ pod predsedstvom naslednika cesarjeviča. Ta odbor je v teku 4 dnij pred božičnimi prazniki nabral 165.858 rub. 16 kop. podpore trpečim od lakote. Tako na pr. je podarila kneginja Z. N. Jusupova 100.000 rub.! Sploh pa moramo zabeležiti, da zbor milosti v poslednjih časih povsod gre velikolepno. . . Časnikarstvo je predramilo tudi zaspance i skopce — i to je najbolje.

Kakor povsod, tako i pri nas delimo železnice na državne in zasebne. Doslej se je tudi njih administracija delila na dva oddela, iz kojih je vsak imel svojega posebnega načelnika. Začetkom tek. leta pa so „departemant gastnih železnih dorog“ zjediniili z „upravljenjem kazennih železnih dorog“ pod načelstvom generallejtanta gosp. Petrova, človeka ruskega i delavnega, kakor o njem govore i pišejo ljudje, koji ga poznajo dobro. Porečete morebiti, zakaj vam neki poročam take reči, katere so i bez mojih poročil bolj jasne, nego beli dan. Dà, res je to; ali še bolj resnično je tudi to, da so zasebne naše železnice večí del v rokah inorodnih družtev, katera so do poslednjih časov delala take reči, od kojih kar lasje vstajajo domoljubu Rusu. Vse te v nebo kričeče krivice vršile so se zakonito, po principu: „status in statu“. Negledé na svoje nadzornike pri vsakem zasebnem društvu bila je osrednja vlada boj na življenje i smrt izza tarifov, „wo der preussische Pudel begraben war“, kakor so samovoljno pogovarjali se tukajšnji Nemci s vojimi ruskimi pristaši — izdajavci. Ta vojska še ni okončena, je še mnogo takih pogodeb, katere bodo še nekoliko let ščipale rusko trgovino i rusko obrtnijo; ali velika sreča je uže i to, da se je vlada tudi v tem obziru predramila nekoliko, da je začela postopati, kakor postopa gospodarica v svoji hiši, da je spoznala veliko, preveliko zlo ruskega ekonomiskega stroja. Vidite, zakaj je rečena reforma zares več, nego samo koristna: ta premena ima veliko ekonomisko i politisko veljavo. . .

Božidar Tvorcov.

Vlada je izdala do 1. jan. t. l. za potrebne vsled slabe letine 72,690.500 rub. Proračunano je, da bode hrana, kupljena za ta denar, segala do 1. julija. V obče pa opažajo, da se ni bati posebno hude lakote.

Proračun za l. 1892. ima:

a) navadnih 886,544.325 rub., b) nenavadnih 4,490.366 rub.; skupej: 821,034.691 rub. — c) V državni blagajni je svobodnih sredstev 74,268.375. Torej vsega ykupe. 965,303.066 rub.

Razhodov:

a) navadnih: 911,668.066 rub., b) nenavadnih: 53,665.000 r. skupaj: 965,333.066 rub.

V proračun t. l. vzeta je manja vsota od leta 1891. In sicer radi glada, ki bode gotovo v mnogih točkah dohodov vplival slabo. Od raznih konverzij se prihrani tečajem let (79): 190.482 r. na leto. Izkazani deficit v 74,268.375, ki se sicer pokriva svobodnimi sredstvi, ni prijeten. Ali financijska politika dosegla je, da davkov ne bo treba nalagati večih. Nekaj let pa se opaža, da so pravi dohodki redno večí od proračunskih, stroški pa manji, ter bode to najbrž tudi letos, ko druga polovica leta popravi nedostatek prve.

S prvega jan. 1892. l. pišejo luteranske cerkvene knjige na ruskem jeziku; tako odreja minister notranjih zadev.

Dvorjanstvo tulske gubernije, videč, kako hitro propadejo dvorjani, če so sami sebi prepuščeni, sklenilo je, da se imajo ustrojiti nerazdelna dvorjanska posestva tako, da bodo ostajala vedno v dvorjanskih rokah.

Objavljen je bil nedavno nov zakon o kandidatih za sodnike. Doslej so morali ti kandidati 4 leta služiti na svoja sredstva. Za to mnogi, in večkrat najbolji, niso mogli izdržati toliko let, pa so zapuščali svoja mesta. Novi zakon daje bolji materialni in službeni položaj vsem takim kandidatom.

Veljaminev — Voroncov, jako izkušen človek, ki dobro pozna rusko življenje, govori v posebni razpravi o dolgeh, ki tišče posestnike, velike in male. Pravi pa, da te posestnike ne ubija toliko dolg, marj obrok plačanja. Ti obroki silijo posestnike, da si posojujejo denar od oderuhov in -- postajejo njihove žrtve. Zahteva, da bi tu vlada posegla vmes in rešila, kar se da rešiti po načrtu, kakor ga on predlaga.

V Rusiji so davki poslednjih deset let posebno kmetovalcem bili znatno znižani. Je li kaj takega v zapadni Evropi, kjer vlada ustavno ali celo republikansko življenje?

Iz izvestja ober-prokurora Sv. Sinoda za l. 1888—89. vidimo, da se cerkvena življenje i moralni vpliv cerkve na ruski narod povečava od leta do leta. Začeli so uže glasno govoriti o prerobju ruskega društva pod vplivom cerkve. Ta vpliv rasel je tudi leta 1890. in 1891. Narod pa tudi rad žrtvuje za cerkvene potrebe. Ne vemo vsote teh žrtev, to pa vemo, da je zapisanih žrtev vsako leto nad 11 milj. r., a c. „popečiteljstva“ pa žrtvujejo vsako leto nad 2 milj. rub.

Od leta 1876. do 1889. bilo je postrojeno 4881 novih cerkev a 2256 časovenj (kapelic). K temu je mnogo pravoslavnih bratstev

t. j. zvez posvetnjakov za pospeševanje verskih zadev, posebno ondi, kjer so pravoslavni pomešani z inoverci.

Tudi koncem 1891. leta tožili so ruski kritiki, da je minulo leto imelo malo dobrega na leposlovnem polju. Tolažijo se pa, da na zapadu ruska literatura dobiva vedno več priznanja. Čudijo se novoodkritemu bogastvu. Posebno se jim čuden zdi oni — kakor pravijo — kult trpljenja. In res mora opaziti, kdor je le nekoliko pogledal v novorusko literaturo, nekaj posebnega, oni naravni nepri-siljeni, čisto človeški izraz človeške duše, človeškega srca. Pisatelji segajo globoko v življenje, rišejo resnično, vendar pa s tako pesniško silo, da je ta ruska leposlovna literatura tiho rasla in se razcevela na strani ponosnega zapada in kakor dišča vijolica zadila iznenadenemu svetu. Ali tam na zapadu poznajo še le nekoliko pisateljev: Puškina in Gogolja, ta dva očeta novejših ruske literature poznajo še jako malo.

Sedaj je drugače: prejšnja produktivna sila je nekako oslabela. Vprašanje: Zakaj? Ker je idealizem prejšnjih (40tih) let začel umikati se novi struji, ki je posebno razvijala se od petdesetih let naprej. Idealizem se tu nekako smeši. Büchnerov „Kraft u. Stoff“ je novo evangelije, ki pa prazni srce in suši um. Shakespeare-ja, Goethe-ja, Schillerja, Victora Hugo in druge zapadne, pa tudi svoje ruske velikane od Puškina naprej pozabljuje. To je kulturni greh. Maščuje se: prej cvetoče litaraturno polje, kjer so v bujni raznovrstnosti cvele prekrasne cvetlice, je vedno bolj zapuščeno neplodno. Raste sicer obilo na njem — drača. Občinstvo pa je pozabilo stare tradicije in tudi ne zahteva od pisateljev mnogo. Pisatelji pa so tudi zadovoljni. Tako in jednako tožijo Rusi. Ali tem tožbam ne smemo preveč verjeti. Na ruskem literarnem polju povelje je tudi lani mnogo lepih cvetic, ruska kritika pa bi, se ve, rada, da bi jih bilo še mnogo več. V obče pa moramo vedeti, da se Rusi ne hvalijo radi. Kako drugo slovansko pleme bi za svoje leposlovne vspehe l. 1891., če bi se razmerno le zblížalo ruskim, gotovo ne bile tako skromno, kakor so Rusi. C.

Ogled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Ženska in moška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu ste zborovali, prva 31. jan., druga pa 2. feb. t. l. Pri prvi deluje lepo število slovenskih gospoj in gospodičin, ki se trudijo na vse strani pridobivati novih členov, podpore za razne potrebe in prilike tudi pri nečlenih ter skrbé, da bi se ohranilo narodu kar možno mnogo otrok, raztresenih po Trstu. One so priredile slovenskim otrokom krasno „Božičnico“, ko so v ta namen nabrale primerno vsoto in so obdarile otroke z lepimi, kakor potrebnimi darovi. Najubožnišem otrokom v otroškem vrtu in šolskih razredih plačuje ta podružnica opoldansko hrano, nekaterim daje tudi obuvala. Podružnica je imela 401 gld. 50 kr. dohodkov.

Iz poročil ženske, kakor moške podružnice je razvidno, da niste mogli dobiti niti prostorov za prirejenje skupnega koncerta v pomnoženje dohodkov. Pokazalo se je tudi, da italijanska stranka dela vsakovrstne zapreke, da bi

podružnici ne dobili primernih prostorov za šolo in otrošk vrt. V tem pogledu pravi poročilo moške podružnice „Zapreke, ki se stavijo mirnemu, čisto kulturnemu in patrijotiškemu delovanju naše družbe na pot, množé se leto za letom ter bivajo od dne do dne bolj zvite, bolj fino pre-mišljene in zato tudi tem bolj nevarne za mlade naše zavode, vzdrževane po šolski družbi sv. Cirila in Metoda.“

Moška podružnica je bila sprožila prošlega leta misel o pobiranju Cirilo-Methodijskega daru, kakor se pobira na Češkem sv. Vaclavski dar. Toda novine, sosebo kranjske, niso podpirale te ideje, kakor da bi zavidale, da se ista misel ni porodila na Kranjskem. Poročilo pravi: „O tej priliki smo se žalibog zopet jedenkrat prepričali, da živé Slovenci, ki so pač tako majhen narod, in ki imajo sto in sto britkih skušenj vsake vrste za sabo, brez organizacije, da se dela pri nas brez skupno pre-mišljenega načrta, da tu postopa vsaka dežela, dà, še več, vsaka stranka za sé, težéč za svojimi posebnimi interesi in ne ozirajoč se na narod kot

celoto. . . Ko bi mi bili organizovani takó, kakor Čehi nabrali bi Cirilo-Metodejskega daru 8 do 10 tisoč glđ. na leto. Matica šolska češka dobi 100.000, včasih tudi 200.000 glđ. ! S takimi vsotami se lahko deluje. . . Slavnemu vodstvu v Ljubljani priporočamo, da letos stopi samo na čelo na Kranjskem z agitacijo za tu mišljeni dar.“

Letos se je odprl IV. razred po družbi vzdrževane šole. Letos je v I. razredu 93, v II. raz. 83, v III. razr. 65 in IV. razr. 40, v otroškem vrtu pa okolo 70 otrok. Gledé na to, da bodo de'ali od ital. strani največe sitnosti tudi v bodoče, opominja poročilo : „ Čas je torej, da si družba postavi sama svoj dom. V ta namen naj bi pomagali Slovenci vseh pokrajin, kajti Trst je velike važnosti za ves narod ter bode igral še veliko vlogo v zgodovini našega gospodarskega razvoja, ako si bodemo znali priboriti tukaj pozicijo.“

Dohodkov je imela podružnica prošlega leta 4112 gl., 93 in pol kr., stroškov pa 3919 glđ. 22 kr.

V načelnštvo ženske podružnice so izvoljene: gospa Nat. Truden, načelnica; odbornice pa gospice: Ljudmila Mankoč, Marica Nadlišek, M. Abram, Josipina Delkin, gospa M. Schmidt.

V načelnštvo moške podružnice so izvoljeni: prof. Maté Mandić, predsednik; odborniki: prof. dr. Glaser, dr. G. Gregorin, Lacko Križ, Gr. Bartol in L. Furlani; pregledovalci računov: Gr. Jereb, M. Cotič.

Goriška ženška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Gorici je zborovala 7. t. m. Ona je bila lani priredila veselico z mnogovrstnim sporedom in je dohodek vporabila za božičnico otr. vrtov v Podgori, Pevmi (občinah pri Gorici) in „Slogini“ šoli. Delila je obleko, perilo, obušalo in razne jestvine. Dohodkov raznovrstnih je imela skupno 418 glđ., stroškov pa 318 glđ.

Ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda se je otvorila 21. t. m. v Ormožu. Slovenske rodoljubke napredujejo v zavesti o svojih narodnih dolžnostih. Slava jim!

„**Slovenija**“, akad. društvo slovanskih dijakov na Dunaju. je priredila 8. t. m. Bleiweisovo slavnost. Udeležilo se je iste mnogo slovanskih dostojanstvenikov in odličnikov, več slovanskih poslancev in na Dunaju bivajočih Slovencev pa več slovanskih akad. društev korporativno ali zastopanih po številnih svojih članih. Slavnostni govor je slikal Bleiweisovo delovanje sosebno tudi v pogledu na slovansko vzajemnost in bratsko sodelovanje s Čehi in Slovenci, kar so poslušalci jako odobraval. V obče se je ta slavnost na radost slovanskih dijakov popolnoma posrečila in pokazala, da slovanska akademiška društva podpirajo moralno drugo drugo, in da zaostane le ono društvo, katero zanemarja svojo dolžnost nasproti soplemenskim društvom. Sedanji vspah naj spodbuja za nadaljnje jednako ugodne vspehe!

Tržaška teritorijalna straža ob Adriji. „Edinost“ od 16. dec. p. l. je priobčila 2 slovanski pisana dokumenta od 1848. leta, v katerih se grof Gyulay, potem ilirsko primorski poglavar Altgraf Salm zahvaljujeta iz slovanskih okoličanov sestavljeni Tržaško-teritorijalni straži, katera je s svojo previdnostjo po noči zabranila izkrcanje sardinskega brodovja na Barkovljanskem obrežju pri Trstu. V teh tiskanih svedoštvi se pripoznava važnost slovanskega življa ob Adriji, naj si bode organizovan vojaški ali ne, zajedno so se tedaj priznavala narodna prava tega življa tudi v najviših političkih in vojaških krogih, tudi brez ustave, tudi brez povdarjanja nemškega kot armadinega jezika. Sedaj se pa ta živelj prezira, kljub temu, da ima svoja prava še posebe zagotovljena v ustavi. Odtlej se nevarnosti od južnega sosedu niso zmanjšale, pač pa povečale. Vidi se, da ustava za Slovane ne pomenja doslej dejanskega napredka, temveč naravnost nazadovanje! Hvaležni pa smo za objavljenje navedenih dokumentov, ker jih utegnejo slovanski zastopniki dobro porabiti prilično.

† **Fran Cegnar**, dolgoletni brzojavni uradnik, naposled upokojeni nadkontrolor v Trstu, slovanski pesnik, pisatelj, publicist in dejatelj, umrl je po daljši mučni bolezni v noči 14. febr. t. l. v Trstu. „Slovansko pevsko društvo“ v Trstu s soudeležbo škedenjskih in rojanskih pevcev mu je ob pogrebu v cerkvi zapelo njegovo lastno pesem „Na grobu“ in pa žalostinko „Nad zvezdami“. Prof. Mandić pa je govoril o pokojniku pred gomilo na Tržaškem pokopališču pri sv. Ani. Sprevod v cerkev bil je dostojen plemenitega pokojnega rodoljuba slovanskega. Slovensko časopisje je soglasno v povdarjanju, da je bil Cegnar v najhujših dobah za uradnike slovanske krvi neomahljiv in vedno delaven na korist slovanskega naroda. Pridobil si je kot buditelj primorskih Slovencev, kot bivši dež. poslanec Tržaških slovanskih okoličanov posebnih zaslug. Rojen 1. dec. 1826. pri sv. Duhu poleg Stare Loke, završivši gimnazijo, stopil je v c. kr. službo, začel uže 1849. sodelovati pri Cigaletovi „Sloveniji“, uredoval je od leta 1850—1851. „Ljubljanski List“, potem sodeloval pri listih „Ilirski Primorjan“, „Primorec“ in „Edinosti“. Od začetka svojega pisateljvanja je priobčeval po raznih listih svoje pesmi, katere so pozneje izšle v posebnem zvezku. Preložil je na slovanski jezik Schillerjeva znamenita dela, kakoršna so: „Marija Stuart“, „Willem Tell“, „Wallenstein“, tudi „Babico“, delo češke pisateljice Božene Nemcove, itd. Odlikoval se je v svojih spisih tudi po listih po lepi slovenščini in je s tem jako vplival na jezik sosebno primorskih Slovencev. Vrednost njegovih nemških prevodov so pripoznavali Nemci sami. Obče ima Cegnar neumrljivih zaslug za razvoj sedanje slovanske književnosti in njenega jezika, pa tudi za razvoj narodnega probujenja, kakor rečeno, zlasti primorskih Slovencev. Slava njegovemu spominu!

† **Anton Domicelj**, upokojeni župnik s Kranjskega, umrl je začetkom tega meseca v St. Petru pri Gorici. Bil je

stalen naročnik tudi našega lista, kakor v obče raznih slovanskih listov. Lani je priobčil v našem listu staročeški stranki in poljski frakciji v državnem zboru po jedno odprto pismo, nadejaje se, da bode tudi po taki poti kaj pomagal slovanski stvari v Avstriji. Pokojnik, po zunanje nekoliko oduren, na znotraj pa blaga duša, je sodeloval, kakor nam je pripovedoval in pisal sam, tudi za „Novice“ za Bleiweisove dobe. Pisal je mnogo v ruske, poljske, češke, hrvaške liste, v katerih je priobčeval svoje nazore in svoj program o obči in slovanski politiki. Iz pogovorov in spisov, katere smo čitali nekoliko tudi iz rokopisov, smo razvideli, da je bil razum pokojnika sposoben za velike ali obsežne sinteze, torej v politiki za dalekosežne programe. Z razumom je sodelovala velika fantazija; kljubu tej pomočnici, ki je mnogokrat velika zavodnica ali zapeljivka, spoznati je bilo povsod racionalno in celo strogo delovanje razuma. Kazalo se je pa, da so bile sinteze, katere je postavljali pokojnik, večje, nego pa dejstva, na katera se je opiral ali mogel opirati. Nedostatek dejstev in nedostato poštevanje razvojnih zakonov, sta učinila, da so bili programi Domiceljovi prefantastični, in da je bil on sam preveč optimist. Da bi bil on živel v velikem mestu, kjer bi bil dobival več realnih spodbud in podstav, utegnil bi bil doseči stopinjo največjih slovanskih publicistov ali tudi realnih politikov. Doma tega ni imel, dasi je tisočake v življenju potrosil za slovansko književnost in časopisje.

Domicelj je delal na to, da bi se vsi Slovani združili v katoliški cerkvi, seveda s slovanskim cerkvenim obredom in staroslovenskim cerkvenim jezikom. V tem pogledu je imel velike načrte tudi gledé na apostolski rimski stol. Gledé na avstro-ogerske Slovane je zagovarjal federalizem, v katerem bi prišla poleg drugega tudi nacionalna avtonomija do popolne veljave. Pošteval je odcepljenje Poljakov od slovanskega stremljenja kot največo nesrečo; zato je imel za jedno najvažnejših točk to, kakó bi se pridobili zopet Poljaki za Slovanstvo.

Potoval je lani v Prago, v Zagreb itd., da bi imel priliko pogovarjati se z raznimi slovanskimi dejatelji o slovanski politiki, in bil je kakor otrok vesel, ko je menil, da je dobil na slovansko stran tudi urednika poljskega vplivnega lista. Še ob novem letu nam je poročal, da hoče zagovarjati z nova federalizem, kakor ga razume on, in je nam priporočal, naj bi mi začeli s pomisleki, ki bi jih imeli proti njegovemu programu; tako da bi se stvari pojasnile in utrdile najboljše. No, smrt ga je prehitela, kakor je sam čutil uže dolgo, da je fizično slabo ž njim.

Preselil se je v boljše življenje v dobi, katero je sam obsojal, seosebno tudi po itiko kranjske „konservativne stranke“. Zanimal se je za vse Slovane; ljubil je vse krvne brate in jim želel sloge v bistvenih rečeh. Bil je vsekakor redka prikazen med slovanskimi svečeniki, duševno nadarjen in energičnega značaja. Da bi bil živel med kakim večim na-

rodom, igral bi bil v kakoršnem si bodi stanu veliko ulogo. Na Slovenskem ni dosegel ničesar, in vedeli bodo o njem pobljže samo oni, ki so bili v dotiki ž njim in so sami sposobni, da so umeli obsežnost njegovega duha. Вѣчная ему память!

b) Ostali slovanski svet.

Deželni zbori, tudi ti, ki so se bili otvorili pred Božičem samo za nekoliko dnij, sklicani so v 3. dan marcija t. l. Med vsemi bode, kakor običajno, zanimal tudi letos najbolj češki deželni zbor.

† **Dr. Blaž Lorković**, profesor politiške ekonomije na hrv. vseučilišču. član jugoslovanske akademije, leposlovni in znanstveni pisatelj, bivši dež. zastopnik v Zagrebu, umrl je 18. t. m. v Zagrebu v 52. letu življenja. Napisal je mnogo leposlovnih del, kakor: „Nevjera u vjeru“, „Ljubav i vjernost“, „Izповjest“, „Veslači“ itd. Gospodarski spisi njegovi so: „Razgovori o narodnem gospodarstvu“, „Žena u kući i u društvu“, „Počela politiške ekonomije“. Ta dela je izdala „Matica Hrvatska“. „Mjesečnik“, glasilo pravniškega društva, je uredoval 18 let. Bil je pravi prijatelj dijakov, kakor odličen rodoljub.

Interpelacija poslancev Spinčića, dr. Laginje in tovarišev do Njeg. ekscelencije gosp. pravosodnega ministra. „Slovanski, zlasti hrvatski narod ima, kakor znano, tisočletno, po običaju in nekaterih papeških bulah sankcionovano pravico, posluževati se lastnega svojega jezika tudi v rimskokatoliški cerkvi. Narod izvrševal je to svojo pravico seosebno v vseh dijecezah dalmatinskih, v dijecezi Senjski, v vseh dijecezah Istro-Tržaško-Koprski-Poreško-Puljski, v dijecezi krški — kakor svedočijo brezštevni glagolitski napisi, najrazličniše glagolitske listine in v cerkvah najdene, z glagolitskimi slóvi in v novejših dobah z latinskimi pismenkami tiskani misali in rituali; narod izvršuje nekoliko še dan danes to sveto svojo pravico in se jej ni nikdar odpovedal. Uže od nekđaj skušali so posamniki in korporacije pobijati to pravico in jo krčiti. Nikdar pa ni bil boj proti tej pravici tako silen, kakor seosebno poslednji čas v naši monarhiji, kakor to dokazujejo razni dogodki na Reki, v Dalmaciji, v Istri, zlasti v dijecezi Poreško-Puljski. Hrvatom, katerim so vzeli uže toliko pravic, hočejo vzeti tudi to sveto pravico. V svrhu, da se skrči ali uniči ta pravica, vrše se konferencije, razpošiljajo se okrožnice po celih provincijah; ali po posamnih dijecezah razglašajo se prepovedi vršiti te pravice splošno ali specijalno od posamnih oblastev, ne da bi bil jih v to pooblastil sv. Stol.

Toda to ni bilo dovolj. Hrvatje, katerim hočejo na ta način odtegniti tako važno pravico, ne smeje niti tožiti in ne smeje izraziti svojega mnenja o ukrepah proti tej pravici.

Časopisi, kakor: „Il Diritto Croato“, „Naša Sloga“ in „Slovanski Svet“ se vsi konfiskujejo, ker zagovarjajo

ohranitev slovanskega jezika v cerkvi ondi, kjer so ga poslednja stoletja izpodrinili svojevoljno, in zato, ker dotične nezakonite odredbe objavljajo in kritikujejo, dočim je italijanskim listom dovoljeno, da pišejo proti častiti tej hrvatski starini, kar koli hočejo.

Uvažujoč, da imajo Slovani, seosebno Hrvatje, pravico, sankcionovano po tisočletnem običaju in po nekaterih papeških bulah, posluževati se lastnega svojega jezika v rimsko-katoliški cerkvi; uvažujoč dalje, da je po sodbi najboljših poznavateljev razmer — ohranitev narodnega jezika v rimsko-katoliški cerkvi pripomogla največ, da so ostali Hrvatje v tej cerkvi in ohranili svojo narodnost; uvažujoč dalje, da je ta pravica nedotakljiva in da jo je prištevati po členu 19. drž. zak. št. 142, zajamčenim pravom vseh narodov, ohraniti in negovati svojo narodnost in svoj jezik, ter uvažujoč, da se s konfiskovanjem člankov in razprav o tej zadevi razpravljajočih javnih listov, ruši jasna določba člena 13. istega drž. osnov. zakona, usojajo se podpisanci vprašati gospoda pravosodnega ministra:

1. So-li Njegovi ekscelenciji znane te neopravičene konfiskacije?

2. Kako misli njegova ekscelencija spraviti v soglasje takošne neopravičene konfiskacije časopisov, kateri zakonitim potom zagovarjajo po drž. osn. osnovn. zak. zajamčeno pravico Hrvatov — rabiti svoj jezik tudi v rimsko-katoliški cerkvi — z jasnimi določbami čl. 13 in 19. drž. osnov. zak.?

3. Hoče li Nj. ekscelencija skrbeti, da se v bodoče take, drž. osnov. zakone rušeče konfiskacije ne bodo več vršile?

Na Dunaju, dne 6. februv. 1892.

Spinčić, dr. Dvořak, dr. Laginja, Perić, dr. Kaizl, Tilser, dr. Grégr, Purgbart, dr. Blažek, Teklý, Doležal, Sokol, dr. Kramař, Špindler, Formanek, Čestmir, Lang, Mixa, Krumbholz, Seichert, Hájek, Adamek, Eim.

„První Česká Politická Jednota ve Vidni“, je izdala poročilo o svojem delovanju od 1891 do 1892. To češko politiško društvo na Dunaju, katero šteje sedaj 1500 članov, je oživelo l. 1885 in je imelo istega leta 16, 1886. l. 14, 1887. l. 18, 1888. l. 14, 1889. l. 20, 1890. l. 24 in 1891. l. 40 javnih shodov. Pred volitvami v drž. zbor je imelo 1891. l. 15 javnih shodov, po volitvah pa 11, in ob volitvah v mestno starešinstvo po vstvarjenju skupnih XIX okrajev Dunajskih je imelo 10 shodov. Važni so predmeti, ki so se razgovarjali na teh raznih shodih; navedemo samo nekatere: Poklic Avstrije. — Politiško in narodno delo Čehov Dunajskih. — Zahteve Čehov Dunajskih. — Narodni dom na Dunaju. — Zasluge Čehov za Dunaj. — Boj češkega naroda za hištoriško pravo. — Položenje Čehov na Dunaju. — O programu češkega naroda. — O razmerju češkega naroda k Avstriji. — itd. Kakor se vidi, je to politiško društvo jako delavno in se trudi probujati zavest mnogoštevilnega odlomka češkega naroda na Dunaju. Starosta v tem

društvu je dr. K. Živný, v odboru pa so: Vac. Kubík, Skřejšovský, Novák, Koblišek, Pazourek, Kadeřábek, Dušánek, Nešata i. dr. Poročilo, na katerem je podpisan jednatel VI. Skřejšovský, sklepa z besedami: „Milost boží provázěj První Českou Politickou Jednotu ve Vidni i budoucně na její dráze!“

Dr. Vašaty, ki govori pogostoma v državnem zboru, in sicer sedaj nemški, sedaj češki, oglasil se je tudi pri vladni predlogi o železnici Stanislav-Voroněnka. On svari večino pred to predlogo. Vlada utemeljuje to železnico kot potrebo skupnega cesarstva, ker ni železnične zveze v vstočni Galiciji z Ogersko. Ako bi bilo to resnično, potem, pravi govornik, naj skrbi Ogerska za tako zvezo. Kupili so državno gospodarstvo Nadvorno za 2 milijona; da bi neslo kaj, hočejo napraviti tje železnico ter potrositi v to 10 milijonov. Zato pa ne bode plačevala Galicija, temveč Češka in Morava. Ta predloga pomenja zapravljanje tako težko zbranega državnega imetja. Pač je v državni blagajnici še denar; no to je napaka v Avstriji, da smo sicer velevlast, da pa smo v finančialnem pogledu le velevlast druge vrste. Ljudstvo obubožava vedno bolj, država pa snuje velike načrte, hoče proizvesti uravnanje valute, zato ji ni delati takih gospodarskih skokov, kakoršni se namerjajo s to predlogo. Vlada ne skrbi jednako za vse dežele. Govornik dokazuje to v pogledu na Češko. Na Češkem uničujejo povodnji mnogo milijonov; tu pa z akopljejo 10 milijonov v mrtvo železnico. Ta železnica ima jedino namen, da bi mogli kar možno nagloma čete odposlati na Rusko. To naj bi izrecno povedali v utemeljevalnem poročilu. (Posmeh na levici). No pri nas se kuje ravno vse proti Rusiji, in to je tudi posledica naše zveze z Nemčijo. Zato so se stavljale barake v Galiciji in nakladale velike zaloge, katere so šle potem pod zlo, in zato se stavljajo železnice, po katerih vozijo po jedenkrat na teden, in kjer so vozovi prazni. Vedno gre za mobilizovanje proti Rusiji.

Govornik kaže na to, da Avstrija ima itak celo vrsto obmejnih železnic v Galiciji. Rusija je pred leti na vse strani zagotovila, da ne misli napadati v vojni Avstrije, in da se noče povečuti s kako avstrijsko deželo; vendar pa se obo-rožuje vedno proti Rusiji. Vojsna je v nepregledni daljavi; kljubu temu je naša politika vedno sovražna Rusiji, dasi je Rus. rešila Avstr. pogina leta 1848. Nehvaležnost Avstr. se je v poznejši vojni tudi maščevala. Od leta 1879 se je Avstrija zvezala celó s svojim najnevarnišim nasprotnikom. Govornik je opozoril uže pred leti, da le zaradi sile so Avstrijo sprejeli v nemško svezo, in da jo mahnejo, ako se spremeni politika. Takrat so rekly Dunajske novine, da govornik blebeta. Sedaj pa je sam Bismarck povedal, da Nemčija si je zagotovila možnost, samostalno sporazumeti se z Rusijo. Po Kronstadtu pa bi bila Avstrija dolžna sporazumeti se z Rusijo. Tudi ni odobravati, da pri nas vedno rujejo v drobu Rusije, katera je Avstriji izkazovala samo dobrote. Govornik graja pisanje avstrijskih listov o razmerah v Rusiji, ter na-

vaja mesta iz „N. Fr. Presse“. Ako se govori vedno o revščini v Rusijo, naj pomislijo, da je revščina tudi v Galiciji in Pragi, in da „Neue Freie Presse“ grozi z gladom tudi na Dunaju, ako se ne lotijo grajenja občil. Istočasno pa maha po Rusiji in nekaterih Dunajskih zastopnikih. To je prava židovska morala! Dunajsko naseljenje pa bode nadaljevalo in vedelo, kaj šlo je storiti. Nadalje kaže govornik na revščino nemškega naseljenja v Hraslicah in govori o dogodkih v Pragi, kjer je sto na stotine delavcev k namestnik, kateri pa ni imel drugega, kakor da jim je svetoval mirnim biti in se ne stekati očitno. Najprej naj se skrbi, da se potolaži glad, potem naj se lotijo še le potratnih podjetij. Tudi levica naj bi ne glasovala za tako predlogo. Jednako naj bi stvar pomislili gospodje iz Galicije. Naj bi se spominjali, kakó smo jim bili zvesti tovariši, ko smo glasovali za razne predloge njim na korist. Vi (gališka gospoda) mislite, da ste zavarovani v narodnih zadevah; ali pomislite, da bi Vaše pridobitve omejili jako radi, ako bi šlo. Kedar premagajo češki narod, potem pridete Vi na vrsto. Nemravna je politika pri vsakem Slovanu, da je v zvezi z našimi odličnimi nasprotniki na levici te zbornice. Levica bode glasovala za to predlogo zaradi tega, ker so ji obečali, da bodo nadaljevali s punktacijami. Glasovali bodo za predlogo, ker hočejo delati za podjarmljenje češkega naroda. Leta 1866. nismo imeli sile, vojevali smo se, bili smo oboroženi, po treh mesecih pa je bila naša sila onemogla. Sedaj pa hočemo zavreči deset milijonov, pripravljajoč se na vojno z Rusijo, v tem ko se oglašajo od vseh strani revščina. To je nevarno počenjanje. Pred vsem je potreba, da potolazimo glad, in da začnejo ravnati z vsemi narodnostimi pravično in jednako. (Pritrjevanje pri Mladocéhih.)

Ogerski državni zbor je cesar, kakor običajno, sam otvoril s prestolnim govorom. Govor se spominja, da bode 25 let, odkar so se uravnala odnašanja ogerske korone k ostalim kraljevinam in deželam monarhije, in povdarja, da se je obnesla ta podstava, da je isto varovati od vsakaterega rušenja ter da se je nadejati, da se bode i nadalje dežela razvijala mirno pa nepretržno na tej podstavi. V državnem gospodarstvu da se je doseglo ravnovesje.

Desetletja trpi Ogerska in celo cesarstvo škode od neuravnane valute; okrepljena finančna moč države je sedaj taka, da se more pričeti uravnanje valute, ko je ugodno tudi obče položnje denarnega tržišča. Vlada predloži kar možno kmalu predloge v izvršenje valutne uravnave. Novi državni zbor bode imel važen posel z novo organizacijo uprave, z uravnavanjem društvenega sbornega prava, z zakonom o sodišču poslanskih volitev, pravosodnimi predlogami itd. Prestolni govor se nadeja, da ostane staro soglasje med državo in cerkvijo, katero je jedno glavnih poroštev pravnega reda in vere. Javni pouk naj se vzdigne na občo višo stopinjo, ravno takó obče gospodarstvo.

Prijazna odnašanja k zunanjim vlastim so tudi sedaj nespremenjena. „Zadača novega državnega zbora bode: da narod porabi skupno moč velikega notranjega preustrojenja, da se porabi čas miru in urejenega finančnega razmerja v razvijanje duševne in gmotne sile narodove na vsako stran, da bode možno pobijati zopernosti tudi v hujših dobah.“ Naposled priporoča isti govor drž. zboru, da naj deluje premišljeno in mirno.

Iz tega prestolnega govora je razvidno bolj nego iz vseh drugih izjav, da mislijo v našem cesarstvu zaresno na uravnanje dosedanje valute. To so svetovali slovanski veščaki sosebno pred 10 leti in so opozarjali, kako bi mogla v ta namen tostranska polovina ugodno porabiti svoje razmerje nasproti ogerski polovini. Ali dotičnih nasvetov tedaj niso poslušali; sedaj pa so ravno židovski listi, ki doma in po zunanjih državah dokazujejo nujno potrebo uravnanja naše valute, in se vidi iz vsega njih vedenja, da bode izvoljeni narod imel velik dobiček od tega uravnanja.

Iz prestolnega govora čitamo tudi to, česar ni v njem, namreč, da ogerska vlada, ki je odgovorna za vsebino prestolnega govora, ne poštevajo drugih, nego samo jedno nacijo, namreč politiško madjarsko nacijo, v tem ko ista vlada prezira druge narode. Ista vlada noče tudi v bodoče ravnati takó, kakor veleleva narodnostni zakon. Ne zdi se ji v vredno poštevati milijone Slovakov, Romuncev, potem odlomkov ruskega, srbskega naroda itd.

Na znotraj se bode Ogerska prestrojela; ali da bi se lotili rešiti tudi narodnostno vprašanje, ni se nadejati. Prestolni govor povdarja ugodno položnje miru; kakó primerno je tako položnje za reševanje tudi vprašanja, ki se dostajajo raznih narodnostij! Ugodno položnje miru velja za obe polovini cesarstva; ali tudi v tostranski polovini je osrednja vlada postavila rajše gospodarstveni program, nego pa izvršbo narodnostnega in jezikovnega člena drž. osnovnih zakonov. V Cislitaviji se je osrednja vlada izgovarjala na razburjene duhove na znotraj; ali odločilno je položnje miru na z u n a j, in to položnje sedaj imamo. Tako ostane najugodniši čas neporabljen za ono preustrojenje, katero bi dalo podstavo zadovoljnosti in okrepljenja vseh narodov na znotraj. Ali so take vlade, ki opuščajo tako ugodno priliko, modre, učila bode zgodovina; obče mnenje med slovanskimi narodi pa sodi uže sedaj, da take vlade ne zastopajo prav državnih interesov.

V Pragi je zboroval 21. t. m. „Český klub“. V poročilu so navedeni tudi razlogi o nastanku sedanje izjave staročeške stranke. Tu je rečeno: „Sovražno vedenje Nemcev nasproti češkim manjšinam, zlasti v Libercu, njih stremljenje, vstvariti zaprto nemško jezikovno ozemlje, in upor vlade proti češkemu notranjemu jeziku, so dali narodni (staročeški) stranki povod k izjavi od 14. t. m., s katero razglašajo ta stranka svoj sklep, us'aviti spravna obravnavanja toliko časa, dokler se ne izvrši jednako pravo za obe

narodnosti. To je program naše stranke, in bomo delali na to, da se izvrši*. Dr. Matuš je povdarjal, da izjava staročeške stranke bode važna točka v nadaljnjem razvoju naše notranje politike. On pravi, da ta izjava ne nasprotuje opravičnim zahtevam Nemcev, katere namerjajo zagotoviti nacionalni razvoj, ali te terjatve naj bodo v soglasju z interesi cele dežele, kajti ni pozabiti, da imajo Čehi jednako opravičene zahteve, in da imajo oni jednako pravo zahtevati jednake pravice, kakor Nemci. Nemci zagovarjajo nazor, kakor da bi pomenjala na Češkem nemščina več, nego češčina. Mi pripoznavamo v tej deželi dva enakopravna naroda; mi pripoznavamo, ne da bi se opirali na prevesje po številu, manjšini popolno narodno enakopravnost. Ta enakopravnost je zakonito določena več nego dve stoletji, v tem, ko je češčina imela poprej celó sama pravo v tej deželi. No mi niti ne namerjamo opirati se na te stare institucije in zakone, ampak zahtevamo, da se izvrši natančna enakopravnost, takó da se ne more misliti obravnavanja o uravnanju narodnih razmer, katero bi se ne opiralo na načelo jednakega prava*.

Opomnimo gledé na staročeško izjavo to, da so Mladočehi jako zamerili začetnemu stavku, ki trdi, da punktacije, ako se izvršé natanko, ne bi škodovale državnemu pravu ali narodni enakopravnosti. To ni resnično; kajti punktacije so narodno enakopravnost porušila s tem, da so priznale 15 sovetnikov pri Praškem višem sddišču, katerim ni treba znati češkega jezika. Drugih toček niti ne omenjamo.

Književnost.

Српски звуци, narodne pesme in igre, za klavir udесно prof. Тихомир Остојић. Цена 80 kr.

Збирка српских народних умотворина из Горње Крајине. Књига II. Српске народне пјесме слијепца Радо Рапајића. Вјерно побиљежко и за штампу приредно Ма појдо Кордунаш. Цена 80 kr.

XIV. свѣкъ и его значеніе въ русској исторіи. Е. Шмурега. С. Петербургъ, 1891.

Časopisje slovansko.

Poljsko. „Kraj“. Tednik z znanstvenimi prilogami. Petrograd. Četrtletno 3 rub. — „Ateneum“. Mesečnik. Naučni časopis. Varšava. Četrtletno 3 r. — „Biblioteka Warszawska“. Mesečnik. Varšava. Celoletno 10 r. — *Slovaško*. „Slovenské Pohľady“. Časopis zábavno-poučný. Mesečnik. V Turčanskem sv. Martine. (Ogersko). Na leto 5 gld. — „Narodnie Noviny“ 3 krat v teden. V Turč sv. Martine. Četr teta 3 gld.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 4 gld. za pol leta 2 gld. in za četr teta 1 gld. Za dijake in ljudske učitelje stoji celoletno 3 gld. 60 kr., pololetno 1 gld. 80 kr. in četr tletno 90 kr. — Posamične številke se prodajajo po 18 kr. — Naročnina, reklamacije in dopisi naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu, ulica Farneto št. 44

— *Bolgarsko*. „Денница“. Мѣсячно литературно списание. София. Na leto 10 levov. — „Научно Списание“. Месеčник. Въ Тырновъ. Na leto 4 frankov. — Politiških listov ni niti navajati; leposlovnih časopisov je pa še drugih.

(Dalje pride.)

Listnica uredništva.

Onim čč. gospodom, ki nam pošiljajo ali kakoršen si boDI rokopis v pregled ali pa stavljajo samo kako vprašanje, na katero naj bi jim odgovorili, oziroma svetovali, kakor tudi onim, kateri so toliko blagohotni, da nam sami kaj svetujejo, ne moremo vselej takoj odgovarjati, kakor bi želeli oni in mi; iz tega pa nikakor ne sledi, da bi jih prezirali ali tudi samó pozabljali. Vzrok, da se zakasnimo mnogokrat, je v tem, da nam nedostaje časa; prosimo torej vljudno, ne zameriti, ker ustrezemo vsem radi, kakor in kolikor moremo. V pogledu na drugačna mnenja in pojavljajoče se nasovete ustrezemo polagoma tu in tam tudi s tem, da pojasnimo kako točko v posebnih člankih našega lista in navrstimo poleg dosedanjih še drugih razlogov in dokazov. To velja tudi onim našim somišljenikom, ki nas opozarjajo na spise in načela, ki se pojavljajo v kakem slovenskem časopisu. Zapazili smo tudi mi, da v novejši čas dobivajo nacionalni separatisti tudi na literaturnem polju vedno več prostora celó v časopisih, o kateri so menili skušeni in neskušeni rodoljubi, da se držé trdno kulturnega slovanskega programa ali se vsaj ne zagrešajo proti njemu, če se ga bojé zagovarjati pozitivno. Vidi se po takih pojavljenjih, ki imajo v kakih stavkih naravnost obliko pamfletov na slovansko stvar, da se našemu listu večajo zadače ali prav za prav vsiljujejo opravila iz domačega tabora od novih strani, in nočemo jih zanemarjati, dasi so pri nas potrebe mnoga večje za pozitivno, nego kritiško delovanje. No načela poljskih separatistov, oziroma partikularistov, so nalezljiva, in ker je dandanes v Avstro-Ogerski tudi napravljenje zunanje vlade in notranjih osrednjih vlad ugodno takemu separatizmu in partikularizmu, ni čudo, da zahajajo apostoli tega napravljena tudi med druge narode, sosebno tudi Čehi in Slovenci. in iščejo prostora celó v kakem listu, namenjenem u leposlovju. Slovanski nasprotniki so dosegli največ s tem, da v sedanji dobi Slavani zbegavajo sami sebe ne samo v politiskem in nacionalnem pogledu, ampak tudi na literarnem in celó cerkvenem polju. Cepljenje v cerkvi in literaturi se je germanskim narodom, sosebno tevtonskemu, obneslo historiški jako dobro; zakaj bi se isto ne ponavljalo, ko je vendar historia optima magistra vitae ne samo pojedincev, ampak tudi narodov?!

Naposled se zahvaljujemo vsem, ki nas obveščajo o čemur koli kar spada v programu našega lista; taka poročila nam dajejo povod, stvari od novih strani pojašnjevati, in to je za sedanjo dobo zbegavanja neprecenljive vrednosti.